บทที่ 4

ผลและวิจารณ์ผล

ผลการศึกษาปริมาณและลักษณะน้ำเสีย ค่าสมมูลประชากร และปริมาณความสกปรกรวมของกิจกรรมที่ศึกษาแยกเสนอเป็นประเภทกิจกรรมอิสระจากกันโดยเริ่มจากข้อมูลเฉพาะของแต่ละกิจกรรม โดยได้สำรวจสอบถามจากผู้ดูแลอาคารและแหล่งข้อมูลอื่นๆอันได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ การใช้สอยอาคาร ผู้ใช้อาคาร เวลาทำการ ระบบประปาสุขาภิบาลอาคาร และผังระบบบำบัดน้ำเสีย พร้อมระบุจุดเก็บตัวอย่างและวัดอัตราไหลของน้ำเสีย ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งมีผลต่อลักษณะและปริมาณน้ำเสียจากอาคารแต่ละประเภท ลำดับต่อมาผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลการวัดอัตราไหลและลักษณะน้ำเสียที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งค่าสป.ที่คำนวณได้ ผลการศึกษาทั้งหมดได้นำเสนอโดยจัดเป็นตารางเพื่อความสะดวกของผู้อ่านในการทำความเข้าใจ ตอนท้ายของตารางได้วิเคราะห์ผลทางสถิติและโอกาสความน่าจะเป็น ขั้นสุดท้ายของการนำเสนอข้อมูลคือสถิติจำนวนและที่ตั้งของอาคารแต่ละประเภทตลอดจนปริมาณความสกปรกที่ระบายสู่คลองต่างๆสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และปริมาณความสกปรกรวมสำหรับข้อมูลดิบอันได้แก่ อัตราไหลที่เวลาต่างๆ ลักษณะน้ำเสียและอื่นๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมและแยกไว้ในภาคผนวกซึ่งอยู่ตอนท้ายของรายงานนี้

4.1 โรงพยาบาล

4.1.1 ข้อมูลจำเพาะของโรงพยาบาลที่ศึกษา

โรงพยาบาลที่ได้คัดเลือกมาศึกษาเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาลมีอยู่ 2 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1.1 โรงพยาบาล 1

ก) เป็นอาคารสูง 12 ชั้น ชั้นล่างเป็นส่วนประชาสัมพันธ์และส่วนบริการผู้ป่วยนอก ชั้นที่สองเป็นสำนักงานและส่วนบริการผู้ป่วยใน

ข) ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ชั้นใต้ดินของอาคาร

4.1.1.2 โรงพยาบาล 2

ก) เป็นโรงพยาบาลที่มีอาคารรวมทั้งหมด 4 หลัง

ข) เป็นอาคารเอนกประสงค์มีกิจกรรมต่างๆรวมกัน

ค) อาคารที่ 1 เป็นอาคารตรวจคนไข้ผู้ป่วยนอก และสำนักงาน ห้องเอ็กซ์เรย์สูง 2 ชั้น

ง) อาคารที่ 2 และ 3 เป็นอาคารผู้ป่วยใน สูง 5 ชั้นเท่ากัน

จ) อาคารที่ 4 เป็นอาคารชั้นเดียว ประกอบด้วยโรงครัว โรงซักรีด ห้องอบเครื่องมือแพทย์

ฉ) มีหอพักแพทย์และพยาบาล ซึ่งมีผู้เข้าพักประมาณ 15 และ 300 คนตามลำดับ

ช) ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ด้านหลังของอาคารทั้งหมดใช้บำบัดน้ำเสียรวมจาก 4 อาคารดังกล่าว

4.1.2 ระบบบำบัดน้ำเสีย

รูปที่ 4.1 และ 4.2 แสดงให้เห็นผังการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียจากโรงพยาบาล 1 และ 2 ตามลำดับ โรงพยาบาลที่ 1 มีระบบที่ได้รับการออกแบบเป็นแบบเอเอส (activated sludge,AS) โดยรับน้ำเสียทั้งหมดจากอาคารไม่ว่าจะเป็นน้ำเสียจากห้องผ่าตัด ห้องคนไข้ ห้องอาหาร ฯลฯ จะถูกระบายลงสู่ระบบบำบัดนี้ทั้งสิ้น ซึ่งน้ำเสียหลังจากผ่านตะแกรงดักขยะจะถูกระบายลงถังเติมอากาศโดยทันที การดูแลและการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียจะมีฝ่ายช่างเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีการแบ่งออกเป็นส่วนกำจัดน้ำเสียโดยเฉพาะมีการควบคุมระบบตลอดเวลา(24 ชั่วโมง) ระบบบำบัดน้ำเสียแห่งนี้จะทำงานโดยอัตโนมัติและเปิดระบบอยู่ตลอดเวลา

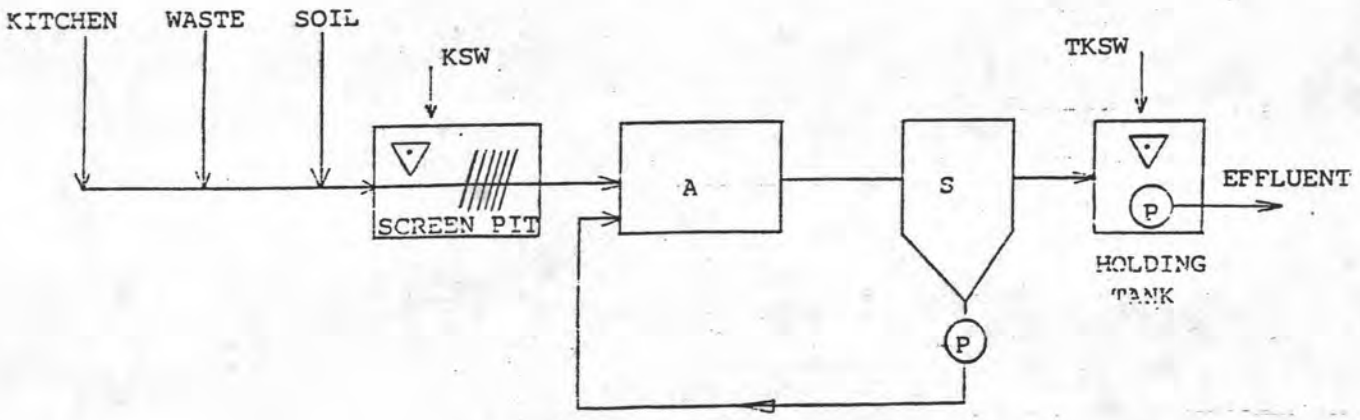

▽ จุดวัดอัตราไหลและเก็บตัวอย่าง

KSW = น้ำครัวน้ำเสียและน้ำล้วม TKSW = น้ำครัวน้ำเสียและน้ำล้วมที่บำบัดแล้ว

A:: AERATION TANK S : SEDIMENTATION TANK P : PUMP

รูปที่ 4.1 ผังการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย สำหรับโรงพยาบาล 1

สำหรับโรงพยาบาล 2 ระบบได้รับการออกแบบเป็นแบบเอเอสเหมือนกัน โดยบ่อเติมอากาศจะเป็นแบบ Oxidation Ditch โดยรับน้ำเสียมารวมกันในบ่อก่อนสูบเข้าระบบ น้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาล 2 ทำนองเดียวกับโรงพยาบาล 1 แต่จะเพิ่มน้ำเสียจากหอพักแพทย์และพยาบาล รวมทั้งน้ำเสียจากโรงครัวและโรงซักรีดด้วย การดูแลและควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียจะมีคนรับผิดชอบเพียง 1 คน ซึ่งบุคคลผู้นี้ไม่มีหน้าที่โดยตรงเพียงแต่เป็นผู้เปิดและปิดเครื่องสูบเข้าระบบเท่านั้น โดยจะมีการสูบน้ำเสียเข้าระบบบำบัดน้ำเสียวันเว้นวันเฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมงโดยประมาณ เพราะฉะนั้นระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลแห่งนี้จึงไม่ได้เดินตลอด 24 ชั่วโมง เชื่อว่าสาเหตุจากความต้องการประหยัดไฟฟ้านั่นเอง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบบฯมีการทำงานไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลนี้จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลแห่งนี้ปรกติจะไม่เปิดเครื่องเติมอากาศโดยจะสูบน้ำจากบ่อรับน้ำไปยัง Oxidation Ditch แล้วผ่านสู่ถังตกตะกอนแล้วปล่อยน้ำทิ้งจากระบบฯสู่รางระบายรอบอาคารและไหลลงท่อสาธารณะต่อไป

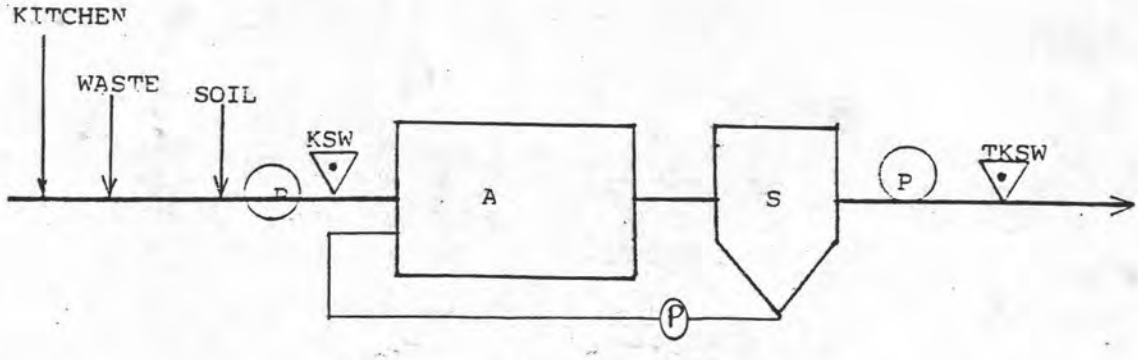

KSW = น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม TKSW = น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมที่บำบัดแล้ว

A = OXIDATION DITCH S = SEDIMENTATION TANK P = PUMP

รูปที่ 4-2 ผังการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย สำหรับโรงพยาบาล 2

4.1.3 การวัดอัตราไหลและการเก็บตัวอย่าง

ในที่นี้โรงพยาบาล 1 วัดอัตราไหลโดยใช้ถังตวงที่รู้ปริมาตรรองรับน้ำเสียจากปลายท่อก่อนเข้าบ่อรับน้ำเสีย(พร้อมทั้งจับเวลา) ส่วนน้ำทิ้งปรกติในสภาพตามความเป็นจริงจะเป็น Weir ผู้วิจัยจึงทำการกั้นเขื่อนดินเพื่อให้น้ำทิ้งไหลมารวมบริเวณเดียวกัน จากนั้นใช้วิธีเดิมคือใช้ถังตวงที่รู้ปริมาตรรองรับน้ำ การเก็บตัวอย่างได้ใช้ทั้งวิธีเก็บแบบจ้วง(grab) และแบบผสมรวม(composite) 24 ชั่งโมง ในกรณีหลังได้เก็บปริมาตรของตัวอย่างน้ำที่จะนำมาผสมรวมแปรผันตามอัตราการไหลขณะนั้น

ส่วนโรงพยาบาลที่ 2 การวัดอัตราไหลไม่สามารถจะทำได้ เนื่องจากน้ำไม่ไหลแบบ free fall ปากท่ออยู่ต่ำกว่าระดับดินเดิม 6 เมตร จึงใช้วิธีวัดขีดความสามารถของเครื่องสูบแทน โดยกำหนดให้เครื่องสูบทำงานที่ความสูง H_1 และ H_2 แล้วติดตั้งเครื่องนับเวลาที่แผงควบคุมก็จะสามารถรู้เวลาของการสูบใน 1 วัน จากเส้นกราฟสมรรถนะของเครื่องสูบสามารถนำค่า H_1 และ H_2 ไปหาอัตราไหลเฉลี่ยได้ เมื่อนำอัตราไหลเฉลี่ยคูณกับเวลาที่เครื่องสูบทำงานในรอบ 1 วันก็จะทราบปริมาณน้ำเสียต่อวันได้ ส่วนน้ำทิ้งใช้สูบใส่ลงถังที่รู้ปริมาตรก็จะทราบอัตราไหล

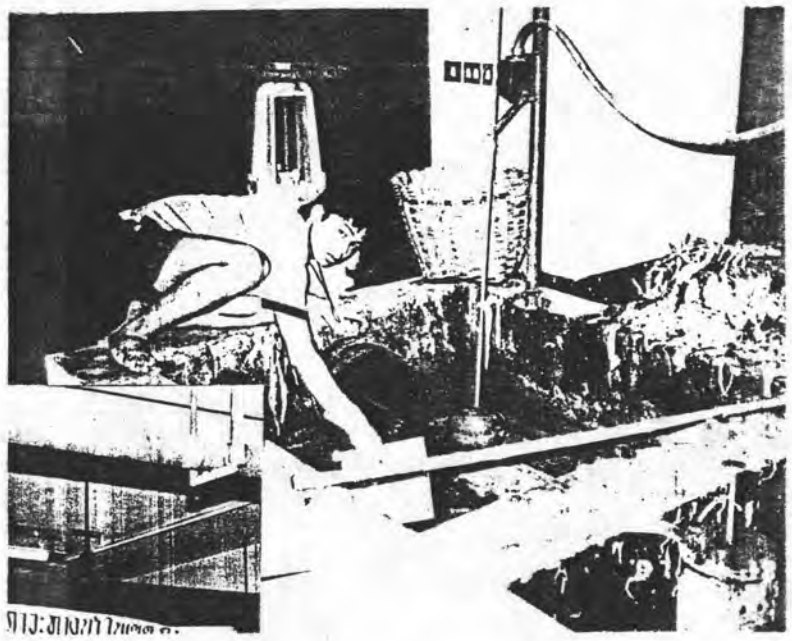

รูปที่ 4.3 ลักษณะการเก็บน้ำเสียจากโรงพยาบาล

4.1.4 ข้อมูลจากการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยน้ำเสียประเภทต่างๆ อันได้แก่ น้ำครัว น้ำเสีย น้ำส้วม และน้ำทิ้งจากระบบฯ สำหรับโรงพยาบาลทั้งสองแห่งได้แยกเสนอเป็น 3 หัวข้อคือ 4.1.4.1 ลักษณะน้ำเสีย 4.1.4.2 ปริมาณน้ำเสีย และ 4.1.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ย สำหรับข้อมูลดิบอันได้แก่ อัตราไหลและลักษณะน้ำเสียแต่ละประเภทที่เวลาต่างๆ และรายละเอียดอื่นๆได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก ข.

4.1.4.1 ลักษณะน้ำเสียจากโรงพยาบาล

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลสรุปลักษณะของน้ำเสียประเภทต่างๆได้แก่ น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม และน้ำทิ้งรวมสู่ท่อสาธารณะเพื่อที่จะนำไปใช้งาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.1-4.4 เห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยและโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆทั้งแบบจ้วงและแบบผสมรวมในรูป บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส เอฟโอจี และพีเอช มีค่าแตกต่างกัน นอกจากนั้นรูปที่ 4.4 อันเป็นกราฟแสดงตัวอย่างของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมในรูปของ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น และเอสเอส เทียบต่อเวลาสำหรับการเก็บตัวอย่างแบบจ้วงในวันหนึ่ง ส่วนค่าต่างๆสำหรับวันอื่นๆหาดูได้จากภาคผนวก ข. รูปนี้แสดงให้เห็นความแปรปรวนของลักษณะน้ำเสีย อนึ่งค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเก็บตัว

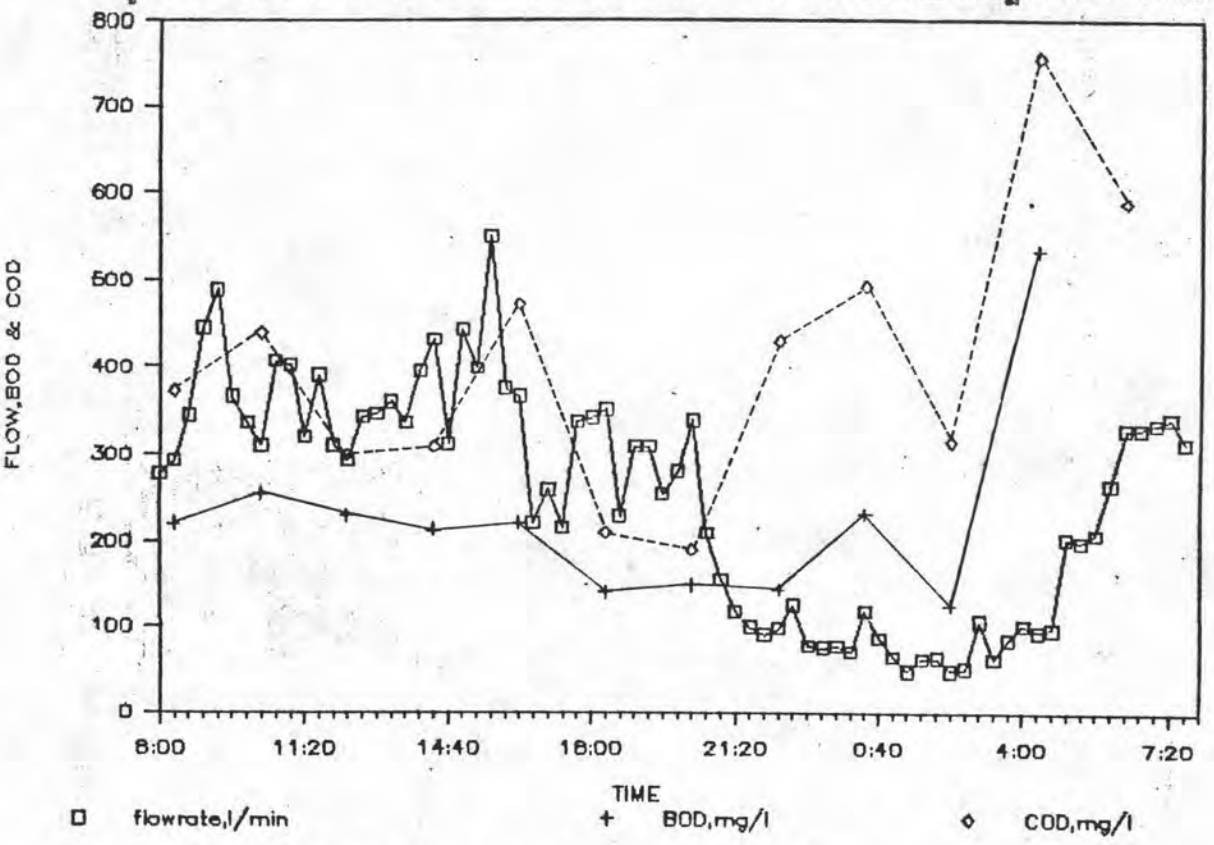

รูปที่ 4.4 ลักษณะน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมเทียบต่อเวลาสำหรับโรงพยาบาล (15/1/87)

Table 4.1 Characteristics of Wastewaters and Soil from Hospital 1

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	38	115 - 535	235	150	85.62
BOD:composite	6	185 - 288	222	190	41.20
COD:grab	72	188 - 771	429	270	138.21
COD:composite	6	316 - 465	362	325	54.92
TKN:grab	12	33 - 48	40.8	-	4.26
TKN:composite	6	41 - 106	64.1	31.1	25.98
PO_4:grab	12	2 - 30	12.6	-	8.43
PO_4:composite	6	0.5 - 10	2.8	1.8	3.57
SS :grab	-	-	-	-	-
SS :composite	6	35 - 89	64	50	23.62
FOG:composite	6	100 - 370	247	200	113.25
pH :grab	72	7.11- 8.50	7.80	-	0.33
pH :composite	6	7.30- 8.30	7.76	-	0.34
temp:grab	72	26.0- 28.0	27.0	-	0.46

Note :-

n = Number of samples

Table 4.2 Characteristics of Treated Effluent from Hospital 1

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	45	9 - 109	51	38	31.74
BOD:composite	6	25 - 146	43	50	23.33
COD:grab	60	31 - 345	149	140	46.92
COD:composite	6	113 - 181	134	125	24.03
TKN:grab	12	15.4- 25.2	19.9	-	3.13
TKN:composite	6	18.2- 53.2	33.1	32.0	13.71
PO_4:grab	12	15.5- 70.5	33.0	-	14.99
PO_4:composite	6	0.5 - 27.0	14.0	18.0	14.60
SS :grab	12	30 - 241	80	-	62.97
SS :composite	6	14 - 100	54	41	33.76
FOG:composite	4	40 - 240	158	-	109.45
pH :grab	60	6.63- 7.85	7.16	-	0.31
pH :composite	6	7.00- 7.80	7.25	-	0.28
temp:grab	36	25.0- 31.0	29.0	-	2.36

Note :-

n = Number of samples

Table 4.3 Characteristics of Wastewaters and Soil from Hospital 2

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	44	17 - 200	61	38	45.17
BOD:composite	7	42 - 78	58	58	13.57
COD:grab	48	70 - 556	220	175	113.85
COD:composite	7	127 - 247	176	165	43.60
TKN:grab	24	7.0 - 45.5	13.0	11.0	7.45
TKN:composite	7	4.2 - 12.6	10.1	10.0	2.91
PO_4:grab	24	1.0 - 44.2	9.9	4.8	12.10
PO_4:composite	7	0.8 - 10.0	3.08	2.0	3.79
SS :grab	24	5 - 189	33	-	37.53
SS :composite	7	30 - 99	55	52	25.04
FOG:composite	4	100 - 460	275	-	155.02
pH :grab	48	6.79- 8.00	7.41	-	0.38
pH :composite	7	6.84- 7.91	7.49	-	0.41
temp:grab	84	27.0- 34.0	31.0	-	1.19

Note :-

n = Number of samples

Table 4.4 Characteristics of Treated Effluent from Hospital 2

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	6 n-1
BOD:grab	-	-	-	-	-
BOD:composite	7	25 - 57	42	42	11.42
COD:grab	-	-	-	-	-
COD:composite	7	102 - 143	120	120	13.43
TKN:grab	-	-	-	-	-
TKN:composite	7	7.0 - 14.0	10.5	10.5	2.52
PO_4:grab	-	-	-	-	-
PO_4:composite	7	1.5 - 12.0	6.04	5.20	3.61
SS :grab	-	-	-	-	-
SS :composite	7	20 - 46	32	32	8.19
FOG:composite	4	70 - 510	348	-	195
pH :grab	-	-	-	-	-
pH :composite	7	6.94- 7.92	7.56	-	0.38
temp:grab	84	27.0- 33.0	31.0	-	1.35

Note :-

n = Number of samples

อย่างแบบจ้วงก็ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ข้อมูลต่างๆนี้มีการแปรผันในเกณฑ์สูงค่อนข้างสูง ดังนั้น การใช้ค่าเฉลี่ยทางคณิตศาสตร์จึงอาจให้ความหมายของข้อมูลนั้นผิดไปจากความจริงได้ ดังนั้นค่าที่ผู้วิจัยขอแนะนำให้ใช้สำหรับการอ้างอิงว่าเป็นตัวแทนของลักษณะน้ำเสียในกรณีนี้คือ ค่าเฉลี่ยของตัวอย่างน้ำเสียแบบผสมรวม(จากทุกๆวันที่เข้าเก็บตัวอย่าง) เนื่องจากตัวอย่างแบบผสมรวมเป็นตัวแทนของลักษณะน้ำเสียตลอดวันที่ดีกว่า และมีความแปรปรวนน้อยกว่าตัวอย่างแบบจ้วง ผู้วิจัยได้รวบรวมค่าลักษณะน้ำเสียไว้ในตารางที่ 4.5 กล่าวคือ น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมมีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมของ บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น ประมาณ 222, 362, 64 และ 64.1 มก./ล. ในขณะที่ฟอสเฟตมีค่าค่อนข้างต่ำ คือ 2.8 มก./ล. ส่วนเอฟโอจีมีค่าประมาณ 247 มก./ล. สำหรับโรงพยาบาล 1 และ 58,176,55 และ 10.1 มก./ล.ตามลำดับ ฟอสเฟตเท่ากับ 3.08 มก./ล. ส่วนเอฟโอจี 275 มก./ล.สำหรับโรงพยาบาล 2 ค่าที่ผู้วิจัยขอแนะนำให้ใช้สำหรับการอ้างอิงว่าเป็นตัวแทนของโรงพยาบาล คือค่าเฉลี่ยของทั้งสองโรงพยาบาล ซึ่งเฉลี่ยตามจำนวนวันที่เข้าเก็บตัวอย่างของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง กล่าวคือ ค่าบีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น คือ 134, 262, 59 และ 35 มก./ล.ตามลำดับ ส่วนฟอสเฟตมีค่าเท่ากับ 2.9 มก./ล. และเอฟโอจีมีค่า 262 มก./ล.

น้ำทิ้งของโรงพยาบาล 1 มีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมของ บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น ค่อนข้างต่ำเนื่องจากผ่านระบบบำบัดแล้ว คือประมาณ 43,134,54 และ 33.1 มก./ล.ตามลำดับ ในขณะที่ฟอสเฟตมีค่า 14 มก./ล. ส่วนเอฟโอจีมีค่าประมาณ 158 มก./ล. ส่วนโรงพยาบาลที่ 2 มีค่า 42,120,32 และ 10.5 มก./ล.ตามลำดับ ฟอสเฟตมีค่า 6.04 มก./ล. เอฟโอจีมีค่า 348 มก./ล. ส่วนค่าเฉลี่ยจากทั้งสองโรงพยาบาลซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของโรงพยาบาลสำหรับน้ำทิ้งมีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมของ บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็นประมาณ 42,127,43 และ 21.8 มก./ล.ตามลำดับ ในขณะที่ฟอสเฟตมีค่า 10 มก./ล. ส่วนเอฟโอจีมีค่า 253 มก./ล.

4.1.4.2 ปริมาณน้ำเสียสำหรับโรงพยาบาล

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและพีกแฟกเตอร์* สำหรับอัตราไหลของน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม และน้ำทิ้งรูปที่ 4.5-4.6 เป็นตัวแทนความสัมพันธ์ของอัตราไหลที่เวลาต่างๆในรอบ 1 วัน(ซึ่งได้จากค่าเฉลี่ยของทุกๆวันที่เข้าทำการวิจัย)ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิศวกรในการนำไปประกอบการพิจารณาออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียต่อไป จะ

---

* พีกแฟกเตอร์ : จำนวนเท่าของอัตราไหลสูงสุดต่ออัตราไหลเฉลี่ย

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมจากโรงพยาบาล

หน่วย : มก./ล.ยกเว้นพีเอช

ลักษณะน้ำเสีย (มก./ล.)	น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม			น้ำทิ้ง		
	โรงพยาบาล 1	โรงพยาบาล 2	เฉลี่ย	โรงพยาบาล 1	โรงพยาบาล 2	เฉลี่ย
BOD	222	58	134	43	42	42
COD	362	176	262	134	120	127
SS	64	55	59	54	32	43
TKN	64.1	10.1	35	33.1	10.5	21.8
PO_4	2.8	3.08	2.9	14	6.04	10.0
FOG	247	275	262	158	348	253
pH	7.76	7.49	7.61	7.25	7.56	7.40

เห็นได้ว่าอัตราไหลที่เวลาต่างๆค่อนข้างจะใกล้เคียงกัน เนื่องจากว่ากิจกรรมของโรงพยาบาลที่เวลาใกล้เคียงกันในแต่ละวันจะเหมือนๆกัน จากกราฟข้างต้นเมื่อคำนวณหาพื้นที่ใต้กราฟจะได้ปริมาณน้ำเสียต่อวันและหาอัตราไหลเฉลี่ยเทียบต่อชั่วโมงและนาทีได้ เมื่อทราบจำนวนเตียง# จะสามารถหาปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยในหน่วย ลิตร/เตียง-วัน ส่วนพีกแฟกเตอร์จะเป็นประโยชน์ต่อวิศวกรในการออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียเช่นกันหาได้จากการนำเอาอัตราไหลเฉลี่ยไปหารอัตราไหลสูงสุดของแต่ละวัน ดังแสดงรายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ฉ. ตารางที่ 4.6 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียต่อวันและตารางที่ 4.7 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและพีกแฟกเตอร์สำหรับน้ำเสียประเภทต่างๆจากโรงพยาบาลกล่าวคือ โรงพยาบาล 1 น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมมีปริมาณต่อวันเท่ากับ 314.76 ลบ.ม./ว. และ มีปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 270.63 ลตตว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 2.12 ส่วนน้ำทิ้งมีปริมาณต่อวันเท่ากับ 337.67 ลบ.ม./ว.มีปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 290.34 ลตตว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 1.89

จำนวนเตียง : คิดจากจำนวนเตียงทั้งหมดที่จดทะเบียนกับทางการ

i 10300818

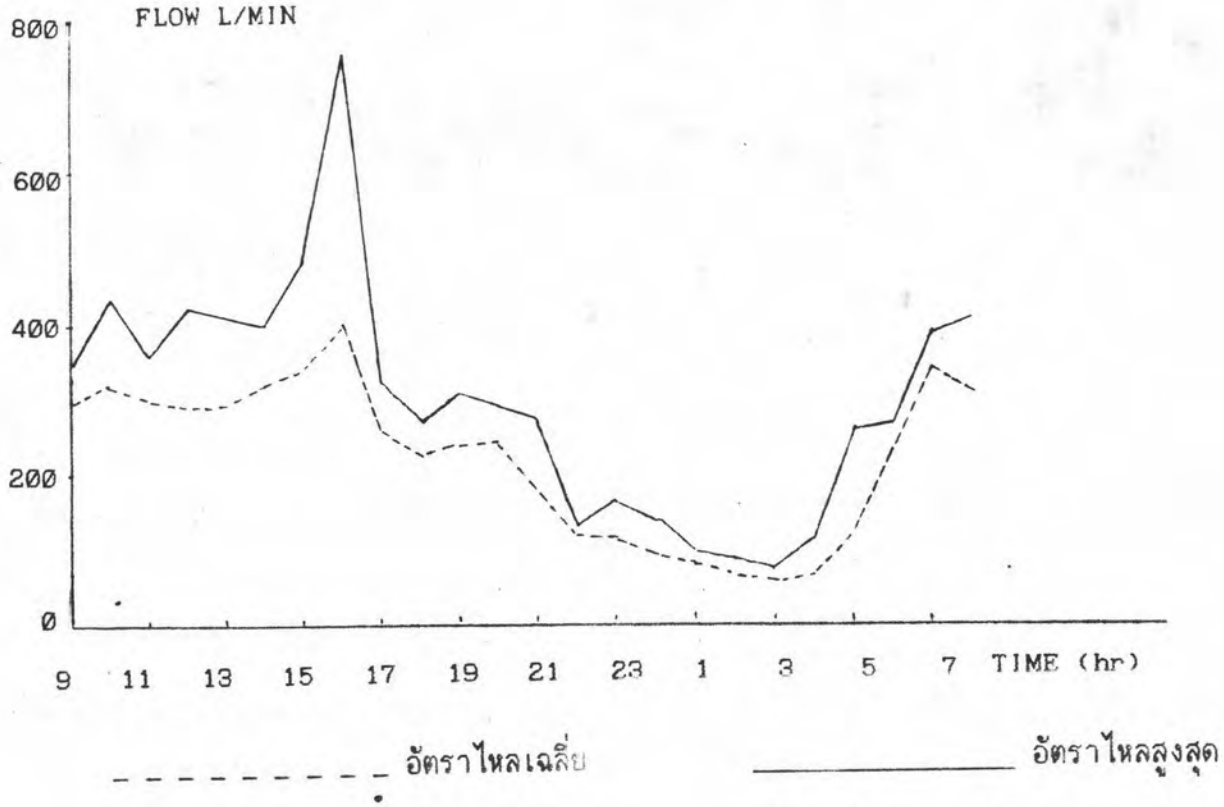

รูปที่ 4.5 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำครัวน้ำเสียและน้ำล้วมที่เวลาต่างๆ ในรอบ 1 วัน สำหรับโรงพยาบาล 1

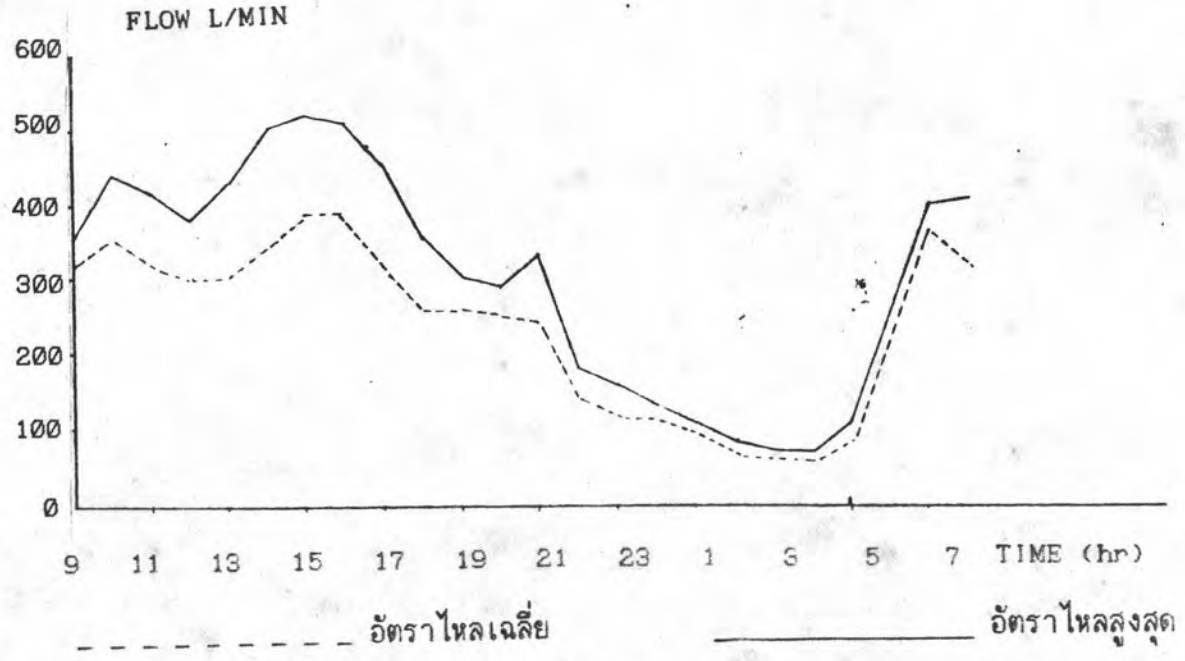

รูปที่ 4.6 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำทิ้งจากระบบบำบัดฯที่เวลาต่างๆ ในรอบ 1 วัน สำหรับโรงพยาบาล 1

ตารางที่ 4.6 ปริมาณน้ำเสียต่อวันสำหรับโรงพยาบาล

Types of Wastewater	Flow per day (cubic meter /day)			Average Flow (l/hr-bed)
	Range	Average	6_{n-1}	
Hospital 1 : Soil&wastewater	226.04-357.16	314.76	38.37	11.27
Hospital 2 : Soil&wastewater	367.70-471.51	428.82	38.55	52.54

ตารางที่ 4.7 ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและฟักแฟกเตอร์เฉลี่ยสำหรับโรงพยาบาล

แหล่งกำเนิด	ประเภทน้ำเสีย	ฟักแฟกเตอร์	ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย(ลิตร/เตียง/วัน)
โรงพยาบาล 1	ก) น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม	2.12	271
	ข) น้ำทิ้ง	1.89	290
โรงพยาบาล 2	ก) น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม	*	1261
	ข) น้ำทิ้ง	*	1202

หมายเหตุ : * น้ำส่วนนี้ผ่านการสูบจึงไม่แสดงค่าฟักแฟกเตอร์

4.1.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับโรงพยาบาล

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลปริมาณมลสารเฉลี่ยหรือค่าสมมูลประชากรในรูปต่างๆ อันได้แก่ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส ฟอสเฟต และเอฟโอจี ซึ่งได้จากการคำนวณโดยผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับลักษณะน้ำเสียที่ได้จากตัวอย่างประเภทต่างๆในแต่ละวันที่เข้าทำการวิจัย โดยลักษณะน้ำเสียจากตัวอย่างแบบจ้วงมีความแปรปรวนมาก ดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 4.1.4.1 จึงไม่ขอนำไปประกอบการคำนวณหาปริมาณมลสารเฉลี่ย ฉะนั้นปริมาณมลสารเฉลี่ยที่จะนำไปใช้เป็นตัวแทนสำหรับโรงพยาบาล ต้องอาศัยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมเป็นองค์ประกอบในการคำนวณ ตารางที่ 4.8-4.11 เป็นค่าเฉลี่ยของปริมาณมลสารของทุกวันที่เข้าทำการวิจัย สำหรับน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม และน้ำทิ้ง จากโรงพยาบาล 1 และ 2 ตามลำดับ ซึ่งได้จากผลคูณระหว่างปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับค่าเฉลี่ยและ/หรือค่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียจากตัวอย่างแบบผสมรวม จากข้อมูลเห็นได้ว่าปริมาณมลสารเฉลี่ยที่ได้ในรูปต่างๆมีค่าแตกต่างกัน เช่น ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมในรูปบีโอดีจากโรงพยาบาล 1 (เทียบต่อ เตียง-วัน) มีค่า 59.78 และ 51.41 กตตว.(ดูตารางที่ 4.8) เนื่องจากค่าบีโอดีที่ได้ในแต่ละวันแตกต่างกันไม่ว่าจะหาเป็นค่าเฉลี่ยหรือโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% จึงเป็นการยากที่จะพิจารณานำค่าใดไปใช้เป็นตัวแทน อนึ่งโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียได้จากการลงจุดบนกระดาษ probability ความน่าเชื่อถือสำหรับการวิเคราะห์โอกาสความน่าจะเป็นขึ้นอยู่กับจำนวนข้อมูลและความหลากหลายของข้อมูล ในบางครั้งข้อมูลลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมที่ได้มีจำนวนน้อย เส้นกราฟโอกาสความน่าจะเป็นไม่เป็นเส้นตรง (แม้จะใช้กระดาษกราฟแบบ prob-log และ prob-normal scale) เพราะฉะนั้นความน่าเชื่อถือของค่าที่ได้จึงน้อยลงตามลักษณะข้อมูล ซึ่งนั่นหมายความว่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ซึ่งอ่านจากกราฟเส้นตรงยังมีความคลาดเคลื่อนอยู่ระดับหนึ่ง ปริมาณมลสารเฉลี่ยที่ได้จากการใช้ค่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียเป็นฐานการคำนวณจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนอยู่ด้วย ผู้วิจัยขอแนะนำค่าที่ได้จากผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับค่าบีโอดีแบบผสมรวมเฉลี่ยเป็นตัวแทนปริมาณมลสารเฉลี่ย ตารางที่ 4.12 เป็นข้อมูลสรุปปริมาณมลสารเฉลี่ยรูปบีโอดีที่แนะนำสำหรับน้ำเสียประเภทต่างๆจากโรงพยาบาลกล่าวคือ น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมจากโรงพยาบาล 1 มีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 59.78 กตตว. จากโรงพยาบาล 2 มีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 67.18 กตตว. ปริมาณมลสารเฉลี่ยของน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมจากโรงพยาบาลเท่ากับ 63.48 กตตว. สำหรับน้ำทิ้งจากโรงพยาบาล 1 มีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 13.87 กตตว. จากโรงพยาบาล 2 มีมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 51.09 กตตว.ปริมาณมลสารเฉลี่ยของน้ำทิ้งจากโรงพยาบาลเท่ากับ 32.48 กตตว.

Table 4.8 Population Equivalence of Wastewaters and Soil from Hospital 1

Parameters	Population Equivalence	
	gm / bed - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD : comp	59.78	51.41
COD : comp	97.17	87.95
TKN : comp	17.43	8.41
PO_4 : comp	Ø.79	Ø.48
SS : comp	17.Ø3	13.53
FOG : comp	69.16	54.12

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg or P5Ø% value of each parameters , for each sampling days)

Table 4.9 Population Equivalence of Treated Effluent from Hospital 1

Parameters	Population Equivalence	
	gm / bed - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD : comp	13.87	14.51
COD : comp	38.20	36.29
TKN : comp	9.13	9.29
PO_4 : comp	4.29	5.22
SS : comp	15.95	11.90
FOG : comp	43.20	-

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg or P50% value of each parameters , for each sampling days)

Table 4.10 Population Equivalence of Wastewaters and Soil from Hospital 2

Parameters	Population Equivalence	
	gm / bed - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD : comp	67.18	79.80
COD : comp	224.21	227.04
TKN : comp	12.71	13.76
PO_4 : comp	4.02	2.75
SS : comp	70.29	71.55
FOG : comp	348.53	-

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg or P50% value of each parameters , for each sampling days)

Table 4.11 Population Equivalence of Treated Effluent from Hospital 2

Parameters	Population Equivalence	
	gm / bed - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD : comp	51.09	54.97
COD : comp	144.05	157.08
TKN : comp	12.60	13.74
PO_4 : comp	7.33	6.80
SS : comp	43.56	41.88
FOG : comp	410.04	-

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg or P50% value of each parameters , for each sampling days)

ตารางที่ 4.12 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับโรงพยาบาล

ประเภทน้ำเสีย	ปริมาณมลสารเฉลี่ย (ก.บีโอดี/เตียง/วัน)		
	โรงพยาบาล 1	โรงพยาบาล 2	เสนอให้ใช้
น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม น้ำทิ้ง	60 13.9	67 51.1	63.5 32.5

4.1.5 ปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากโรงพยาบาลที่ระบายสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

การหาปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากโรงพยาบาลต้องอาศัยปริมาณมลสารเฉลี่ยและจำนวนเตียงของโรงพยาบาลทั้งหมดเป็นพื้นฐานการคำนวณ ปริมาณมลสารเฉลี่ยในหน่วย ก.บีโอดี/เตียง/วัน จากตารางที่ 4.12 สำหรับน้ำทิ้งปริมาณมลสารเฉลี่ยของโรงพยาบาลมีค่าเท่ากับ 32.5 ก./เตียง/วัน ซึ่งค่านี้จะเป็นสภาพที่แท้จริงของโรงพยาบาลโดยทั่วไปที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน โดยโรงพยาบาลทุกแห่งจะต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย ส่วนจำนวนเตียงและจำนวนโรงพยาบาลในกทม.และปริมณฑลที่ระบายสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้รวบรวมไว้ในตารางที่ 4.13 ซึ่งสามารถคำนวณปริมาณความสกปรกที่ถ่ายเทลงคลองและแม่น้ำเจ้าพระยาเท่ากับ 660 กก. บีโอดี/วัน สำหรับตำแหน่งของโรงพยาบาลได้แสดงในรูปที่ 4.7

4.1.6 วิจารณ์ผล

ลักษณะน้ำเสียจากโรงพยาบาลที่ทำการวิจัยนี้ได้เปรียบเทียบกับลักษณะน้ำเสียจากโรงพยาบาล ซึ่งศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว (16) และ เชาวยุทธ พรพิมลเทพ (19) ดังในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.13 สรุปจำนวนโรงพยาบาลและจำนวนเตียงในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พ.ศ.2530

ลำดับ	จังหวัด - เขต	จำนวนแห่ง	จำนวนเตียง	ร้อยละ
1	พระนคร	-	-	-
2	คลองสาน	2	1,150	5.66
3	ดุสิต	2	885	4.36
4	ตลิ่งชัน	1	150	0.74
5	ธนบุรี	1	750	3.69
6	บางกอกน้อย	2	2,204	10.85
7	บางกอกใหญ่	-	-	-
8	บางกะปิ	1	340	1.67
9	บางขุนเทียน	-	-	-
10	บางเขน	1	900	4.43
11	บางรัก	2	641	3.16
12	ปทุมวัน	2	1,930	9.50
13	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	1	503	2.48
14	พญาไท	11	5,480	26.98
15	พระโขนง	-	-	-
16	ภาษีเจริญ	-	-	-
17	มีนบุรี	-	-	-
18	ยานนาวา	1	289	1.42
19	ราษฎร์บูรณะ	-	-	-
20	ลาดกระบัง	-	-	-
21	สัมพันธวงศ์	-	-	-
22	หนองแขม	-	-	-
23	หนองจอก	-	-	-
24	ห้วยขวาง	1	556	2.74
รวม	กรุงเทพมหานคร	28	15,778	77.68

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด - เขต	จำนวนแห่ง	จำนวนเตียง	ร้อยละ
25	นนทบุรี	7	3,985	19.62
26	ปทุมธานี	1	160	0.79
27	สมุทรปราการ	3	387	1.91
	รวมทั้งสิ้น	39	20,310	100

ที่มา : 1. กรมการแพทย์
2. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
3. สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
4. กรมการแพทย์ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ
5. กรมตำรวจ
6. คณะแพทย์ศาสตร์ ศิริราชพยาบาล รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
7. โรงงานยาสูบ
8. การไฟฟ้านครหลวง
9. การรถไฟแห่งประเทศไทย

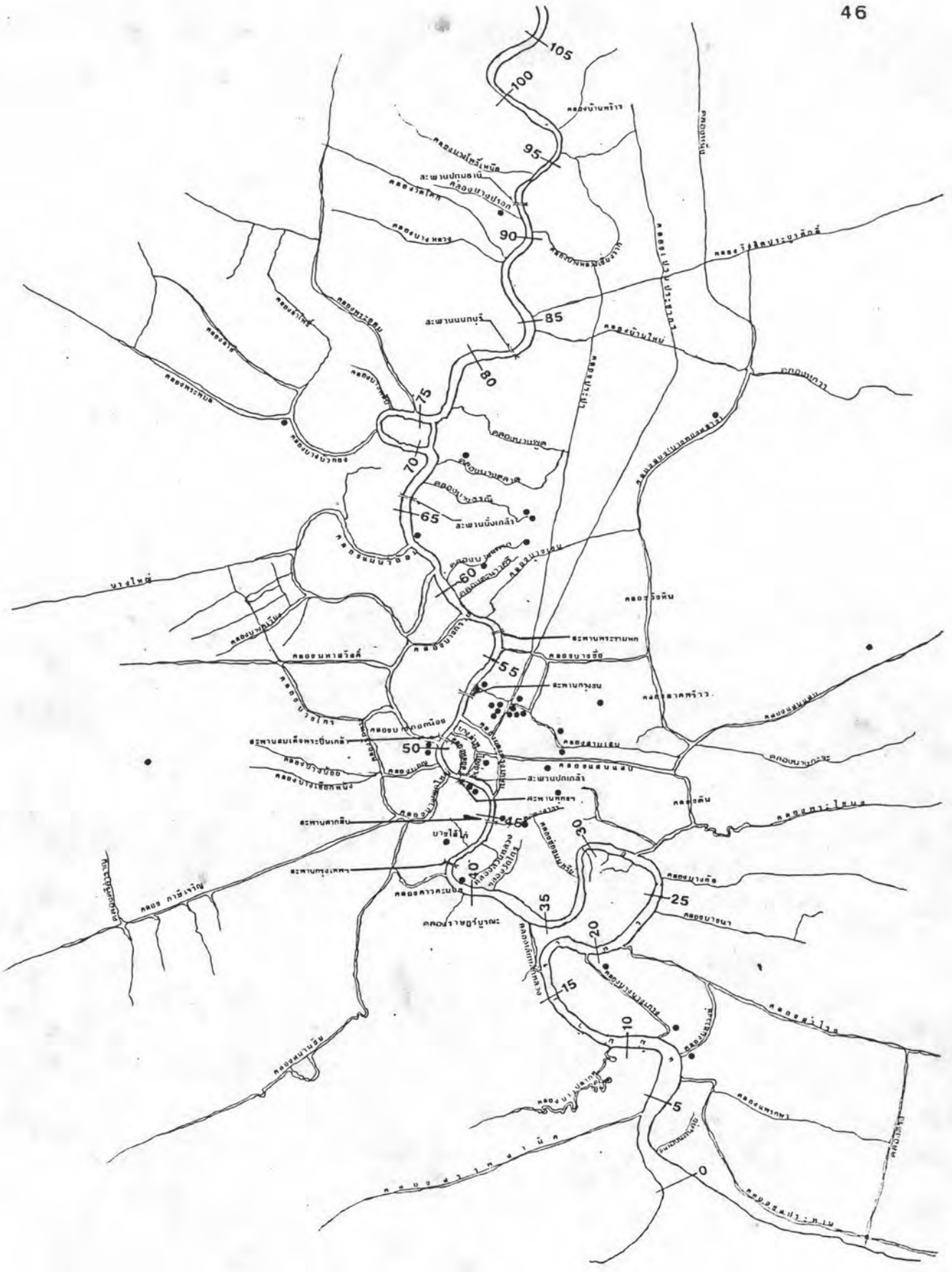

รูปที่ 4.7 ตำแหน่งโรงพยาบาลในเขตกทม.และปริมณฑล

ตารางที่ 4.14 ลักษณะน้ำเสียสำหรับโรงพยาบาลจากการวิจัยนี้และจากการวิจัยในอดีต

หน่วย : มก./ล.

ชนิดน้ำเสีย	บีโอดี	ซีโอดี	เอสเอส	ทีเคเอ็น	อ้างอิง
น้ำเสียรวม	134	262	59	35	งานวิจัยนี้
น้ำทิ้งรวม	42	127	43	21.8	งานวิจัยนี้
น้ำเสียรวม	498	1149	70	14.7	(16)
น้ำเสียรวม	304	450	89	45.5	(19)
น้ำทิ้งรวม	27	165	58	65	(19)

ค่าบีโอดีและซีโอดีสำหรับโรงพยาบาลที่ศึกษานี้มีค่าน้ำเสียรวมต่ำกว่าผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา สาเหตุสำคัญกล่าวคือ การศึกษาวิจัยนี้ได้ศึกษาโรงพยาบาล 2แห่ง และได้ใช้ค่าบีโอดีมาเฉลี่ยและซีโอดีก็เช่นเดียวกันประกอบกับการใช้ปริมาณน้ำของโรงพยาบาลที่ศึกษาวิจัยมีค่ามากกว่า ส่วนค่าเอสเอสสำหรับน้ำเสียรวมจากโรงพยาบาลที่ศึกษาวิจัยก็มีค่าต่ำกว่าที่ศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว (16) และ เชาวยุทธ พรพิมลเทพ (19) เช่นกัน สาเหตุเนื่องจากงานวิจัยนี้เก็บตัวอย่างแบบจ้วง 72 ชุดตัวอย่าง และเก็บตัวอย่างแบบผสมรวม 6 ชุดตัวอย่าง ส่วนของ (16)และ(19)เก็บตัวอย่างแบบผสมรวม 3 ชุดตัวอย่างนั่นเอง ส่วนค่าทีเคเอ็นสำหรับน้ำเสียรวมที่ศึกษามีค่าอยู่ระหว่างผลการศึกษาวิจัยของ (16) และ (19) อย่างไรก็ตามโรงพยาบาลทุกแห่งย่อมมีลักษณะการใช้อาคารที่แตกต่างกันเช่น โรงพยาบาลบางแห่งระบบบำบัดน้ำเสียจะรวมน้ำเสียเฉพาะจากกิจกรรมหลักเช่น น้ำเสียจากห้องคนไข้ ห้องผ่าตัด ฯลฯ โดยโรงพยาบาลบางแห่งอาจจะรวมเอาห้องซักผ้าและโรงครัวเอาไว้ด้วย ตามการศึกษาวิจัยนี้และ ธานี ประดับหยิ่ว(16)

สำหรับน้ำทิ้งรวมหลังจากผ่านระบบบำบัดฯแล้ว มีค่าบีโอดีและซีโอดี 42 และ 127 มก./ล.ตามลำดับ โดยค่ามีค่าบีโอดีและซีโอดีใกล้เคียงกับ เชาวยุทธ พรพิมลเทพ (19) สาเหตุเนื่องจากรายละเอียดโรงพยาบาลและระบบบำบัดน้ำเสียมีความใกล้เคียงกันมาก ค่าเอสเอสของน้ำทิ้งรวมมีค่า 43 มก./ล. นับว่าเป็นค่าที่สูงมากไม่สอดคล้องกับค่าบีโอดี สาเหตุเนื่องจากระบบบำบัดน้ำเสียในส่วนของถังตกตะกอนมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอจึงทำให้ตะกอนลอยตัวและหลุดลอดออกมากับน้ำทิ้งในที่สุด ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับ เชาวยุทธ พรพิมลเทพ(19) ปรากฏ

ว่าค่าเอสเอสจะใกล้เคียงกัน ส่วนค่าทีเคเอ็นจากการศึกษาวิจัยนี้มีค่าเท่ากับ 21.8 มก./ล. ซึ่งน้อยกว่าการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา

สรุปค่าบีโอดีของการศึกษาวิจัยนี้เท่ากับ 42 มก./ล. เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน วล. กำหนดไม่เกิน 20 มก./ล. แสดงว่าระบบบำบัดยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ กล่าวคือ ระบบบำบัดน้ำเสียแบบเอเอสมีประสิทธิภาพในการบำบัดเพียง 70% ถ้าจะบำบัดน้ำเสียตามมาตรฐานแล้ว ระบบฯนี้จะต้องมีประสิทธิภาพถึง 86% ค่าเอสเอสมีค่าสูงถึง 43 มก./ล. ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานน้ำทิ้งชุมชนของ วล.ที่ยอมให้(30 มก./ล.) แสดงว่าสารแขวนลอยในน้ำทิ้งยังมีค่าสูงอยู่ จากค่าต่างๆที่ได้ศึกษาวิจัยพบว่าระบบบำบัดน้ำเสียแบบเอเอสจะใช้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพสูงสุด ย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับผู้ควบคุม(บุคคลากร) ซึ่งจะต้องมีความรอบรู้และสามารถที่จะวิเคราะห์คุณภาพของน้ำเสีย ฉะนั้นน้ำทิ้งจากโรงพยาบาลจึงอาจก่อปัญหามลพิษทางน้ำได้หากปล่อยให้ระบายสู่ทางน้ำสาธารณะโดยขาดการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ

ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ย(ค่าสป.) จากการวิจัยนี้และการศึกษาของผู้วิจัยอื่นๆได้เปรียบเทียบในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ย(สป.)จากโรงพยาบาล

ชนิดน้ำเสีย	ปริมาณน้ำเสีย (ลตตว.)	ค่าสป. (กตตว.)	อ้างอิง
น้ำเสียรวม น้ำทิ้งรวม	776 746	63.5 32.5	งานวิจัยนี้ งานวิจัยนี้
น้ำเสียรวม น้ำทิ้งรวม	552 220-250	263.27 -	(16) (9,10,11)

เห็นได้ว่าปริมาณมลสารเฉลี่ยของน้ำเสียรวมจากโรงพยาบาลที่ได้ศึกษาแห่งนี้เท่ากับ 63.48 กตตว. ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าโรงพยาบาลที่ทำการศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว(16)

คือ 263.27 กตตว. สำเหตุที่ทำให้ค่าที่ได้มีความแตกต่างกันอันเกิดจากลักษณะการใช้พื้นที่อาคารไม่เหมือนกัน เช่น ปริมาณการเข้าใช้โรงพยาบาลของผู้ป่วย ลักษณะของโรงพยาบาล(เอกชน, รัฐบาล)มาตรฐานการใช้สุขภัณฑ์ รวมทั้งคนไข้นอกหรือผู้ที่มาติดต่อธุรกิจกับโรงพยาบาลแต่ละแห่งไม่แน่นอนและไม่เท่ากันในทุกโรงพยาบาล ขึ้นกับช่วงเวลา(ต้นปี กลางปี หรือปลายปี) ในบรรดาคนไข้นอกทั้งหมดต้องมีการใช้น้ำอย่างแน่นอน ซึ่งย่อมส่งผลต่อปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ยที่หาได้ นอกจากนั้นจากวิจัยน้ำเสียจากโรงพยาบาลแทบทุกครั้ง จะมิได้คำนึงถึงจำนวนคนไข้นอกที่มาติดต่อกับโรงพยาบาลเลย เนื่องจากเป็นค่าที่หาได้ลำบากมากและไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาให้ถูกต้องแน่นอนได้

ส่วนผลรวมปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อเตียงต่อวันมีค่าประมาณ 766 ลตตว. ซึ่งใกล้เคียงกับปริมาณน้ำทิ้งรวม คือ 746 ลตตว. อันเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าปริมาณน้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมในอาคารมีค่าอยู่ในเกณฑ์เดียวกับปริมาณน้ำทิ้งรวมจากอาคารสู่ท่อระบายสาธารณะ

อนึ่ง ปริมาณน้ำเสียรวมที่ได้จากการวิจัยนี้(766 ลตตว.) เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำเสียรวมที่ได้จากการศึกษาของ ธานี ประดับหยิ่ว (16) ซึ่งมีค่า 552 ลตตว. โดยยังมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง(ประมาณ 28%) คาดว่ามาจากสาเหตุจากลักษณะการใช้สอยพื้นที่หรือข้อมูลจำเพาะของแต่ละโรงพยาบาลไม่เหมือนกันนั่นเอง

4.2 ภัตตาคาร

4.2.1 ข้อมูลจำเพาะของภัตตาคารที่ศึกษา

ภัตตาคารที่ได้คัดเลือกมาศึกษามีอยู่ 2 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ภัตตาคาร 1

ก) เป็นอาคารเดียวโดดๆสูงชั้นเดียว มีพื้นที่ 305 ตร.ม.

ข) มีที่จอดรถอยู่ด้านข้างของอาคารสามารถจอดรถได้ประมาณ 30 คัน

ค) ตั้งอยู่บริเวณมุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้านใต้ ถนนราชดำเนินกลาง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ง) มีจำนวนพนักงานประมาณ 40 คน

จ) มีเก้าอี้สำหรับบริการ 210 ตัว

ฉ) เปิดบริการตั้งแต่เวลา 11.00-21.00 น.

ช) อัตราการขายอยู่ในชั้นปานกลาง

ซ) มีการทำความสะอาดล้างพื้นครัวทุกวัน ในเวลา 21.00 น. โดยใช้ผงซักฟอกและโซดาไฟ

4.2.1.2 ภัตตาคาร 2

ก) เป็นอาคารเดียวโดดๆสูงชั้นเดียว มีพื้นที่บริการ 303 ตร.ม.

ข) มีที่จอดรถอยู่ด้านหลังของอาคาร สามารถจอดรถได้ประมาณ 50 คัน

ค) ตั้งอยู่บริเวณมุมอนุสาวรีย์ด้านเหนือ ถนนราชดำเนินกลาง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ง) มีจำนวนพนักงานประมาณ 80 คน

จ) มีเก้าอี้สำหรับบริการ 303 ตัว

ฉ) เปิดบริการตั้งแต่เวลา 11.00-23.00 น.

ช) อัตราการขายอยู่ในชั้นดี

ซ) มีการทำความสะอาดล้างพื้นครัวทุกวันในเวลา 21.00 น. โดยใช้ผงซักฟอกอย่างเดียว

4.2.2 ระบบบำบัดน้ำเสีย

ภัตตาคารทั้งสองแห่งที่เลือกมาศึกษานับว่าเป็นตัวแทนที่ดีในกทม. กล่าวคือ ภัตตาคารที่มีอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะการบำบัดน้ำเสียคล้ายกัน คือ มีบ่อเกรอะ/บ่อซึมเพื่อรับน้ำจากส้วม แล้วต่อท่อระบายลงท่อน้ำฝนโดยตรง(เพื่อกันไม่ให้ส้วมเต็ม) ส่วนน้ำใช้แล้วประเภทอื่นๆ เช่น น้ำจากครัว น้ำล้างจาน น้ำล้างพื้น จะไม่มีการบำบัดใดๆทั้งสิ้น โดยจะปล่อยลงท่อระบายน้ำฝนเลย รูปที่ 4.8 และ 4.9 คือ แผนภูมิจุดที่เก็บตัวอย่างน้ำเสียของภัตตาคารทั้งสองแห่ง

4.2.3 การวัดอัตราไหลและการเก็บตัวอย่าง

เนื่องจากน้ำเสียรวมระบายลงท่อ/รางระบายน้ำฝน ก่อนบรรจบกับท่อระบายน้ำของกทม. เพียงจุดเดียวเท่านั้น การเก็บตัวอย่างจะต้องกระทำในวันเวลาที่ไม่มีฝนตก เพราะ

ขณะฝนตกจะมีน้ำฝนมาเจือจางน้ำเสียรวมจากภัตตาคาร ทำให้อัตราไหลและลักษณะน้ำเสียแปรเปลี่ยนไป สำหรับภัตตาคาร 1 น้ำส้วมไม่สามารถเก็บตัวอย่างได้ เนื่องจากไม่สามารถหาท่อระบายน้ำล้นออกสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะได้ ส่วนน้ำเสียซึ่งประกอบด้วย น้ำจากครัว น้ำล้างจาน

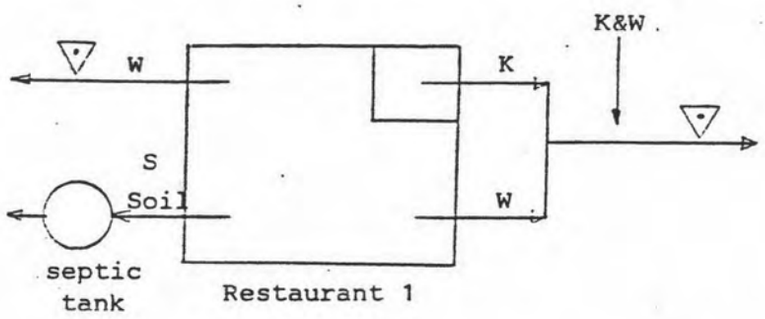

W = WASTE S = SOIL K = KITCHEN

▽ จุดวัดอัตราไหลและเก็บตัวอย่าง

รูปที่ 4.8 แผนภูมิจุดเก็บตัวอย่างน้ำเสียสำหรับภัตตาคาร 1

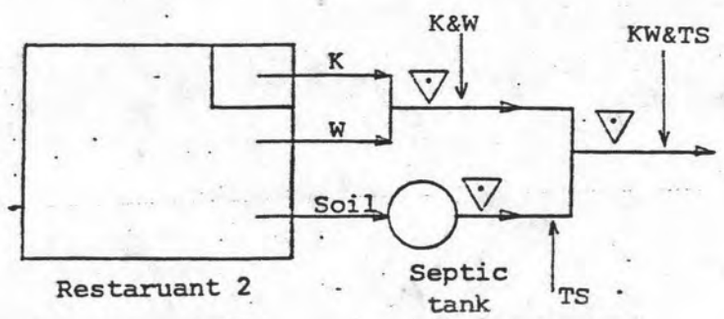

TS = TREATED SOIL KW&TS = KITCHEN WASTE AND TREATED SOIL

▽ จุดวัดอัตราไหลและเก็บตัวอย่าง

รูปที่ 4.9 แผนภูมิจุดเก็บตัวอย่างน้ำเสียสำหรับภัตตาคาร 2

และน้ำล้างพื้นนั้นมีจุดระบายน้ำเสียออกสองจุดจึงได้วัดอัตราไหลโดยใช้วิธีกระบอกตวงที่รู้ปริมาตรรองรับน้ำที่ปลายท่อพร้อมจับเวลาและเก็บตัวอย่างน้ำทั้งสองจุด แล้วจึงนำมาผสมรวมตามสัดส่วนก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการต่อไป สำหรับภัตตาคาร 2 การวัดอัตราไหลใช้ภาชนะที่ทราบปริมาตรรองรับน้ำเสียพร้อมจับเวลาเมื่อน้ำเสียเต็มกะบะ การเก็บตัวอย่างเก็บ 3 จุดดังนี้ คือ น้ำส้วมที่บำบัดแล้ว(Treated Soil,TS) น้ำเสียจากครัว(Kitchen,K) และน้ำเสียอื่นๆ (Waste,W) และน้ำทิ้งรวม(Effluent,KW&TS)ออกจากภัตตาคาร การเก็บตัวอย่างน้ำเสียจากภัตตาคารทั้งสองแห่งได้ใช้แบบจ้วงและแบบผสมรวม 24 ชม.

4.2.4 ข้อมูลจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยน้ำเสียจากภัตตาคารทั้งสองแห่งกระทำในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน โดยภัตตาคาร 1 จำนวนวันที่เข้าทำวิจัย 7 วัน ภัตตาคาร 2 จำนวนวันที่เข้าทำวิจัย 9 วัน ผลการศึกษาวิจัยน้ำเสียประเภทต่างๆอันได้แก่ น้ำส้วมที่บำบัดแล้ว น้ำเสียจากครัวและน้ำเสียอื่นๆ และน้ำทิ้ง สำหรับภัตตาคารได้แยกเสนอเป็น 3 หัวข้อ คือ 4.2.4.1 ลักษณะน้ำเสีย 4.2.4.2 ปริมาณน้ำเสีย และ 4.2.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ย สำหรับข้อมูลดิบอันได้แก่ อัตราไหลและลักษณะน้ำเสียแต่ละประเภทที่เวลาต่างๆกัน และรายละเอียดอื่นๆได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก ค.

4.2.4.1 ลักษณะน้ำเสียจากภัตตาคาร

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลสรุปลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆ สำหรับน้ำเสียจากครัวและน้ำเสียอื่นๆ และน้ำส้วมที่บำบัดแล้ว รวมทั้งน้ำทิ้ง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.16-4.19 ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยและโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆ ทั้งแบบจ้วงและแบบผสมรวมในรูป บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส เอฟโอจี และพีเอช มีค่าแตกต่างกัน นอกจากนั้นรูปที่ 4.10 เป็นกราฟแสดงตัวอย่างของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะน้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ ในรูปของ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น และเอสเอส เทียบต่อเวลาสำหรับการเก็บตัวอย่างวันหนึ่ง (ส่วนค่าต่างๆสำหรับวันอื่นๆจะหาดูได้จากภาคผนวก ค.) รูปนี้แสดงให้เห็นความแปรปรวนของลักษณะน้ำเสีย โดยที่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่างแบบจ้วงก็ชี้ให้เห็นความแปรผันของข้อมูลต่างๆส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สูงพอควร ฉะนั้นค่าเฉลี่ยทางเลขคณิตอาจให้ความหมายผิดไปจากความเป็นจริง ดังนั้นค่าที่ผู้วิจัยขอแนะนำให้ใช้สำหรับการอ้างอิงว่าเป็นตัวแทนลักษณะน้ำเสียสำหรับภัตตาคาร คือ ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่างแบบผสมรวมเช่นเดียวกับโรงพยาบาล ผู้วิจัยได้รวบรวมลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆ ที่แนะนำไว้ในตารางที่ 4.20

Table 4.16 Characteristics of Wastewaters from Restaurant 1

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	56	82 - 9550	2018	1250	1973.50
BOD:composite	7	790 - 2950	1759	1400	839.92
COD:grab	63	177 -14462	3512	2300	2710.95
COD:composite	7	1423 - 5272	3164	2700	1349.89
TKN:grab	18	25.2-144.2	57.2	30.0	30.74
TKN:composite	7	26.6-109.9	63.2	38.0	28.70
PO_4:grab	18	0.5 - 5.5	2.50	1.30	1.49
PO_4:composite	7	0.5 - 5.5	2.60	0.60	2.01
SS :grab	18	112 - 3100	1357	620	972.97
SS :composite	7	409 - 1340	913	750	421.54
FOG:composite	7	940 - 2100	1570	1400	428.44
pH :grab	63	4.78-11.20	6.51	-	1.01
pH :composite	7	5.62- 9.04	6.74	-	1.07
temp:grab	63	26.0- 41.0	29.0	-	2.03

Note :-

n = Number of samples

Wastewater : Total wastewater except toilet wastewater

Table 4.17 Characteristics of Wastewaters from Restaurant 2

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	6 n-1
BOD:grab	40	545-3700	1148	820	637.17
BOD:composite	9	688-1388	994	750	219.37
COD:grab	59	842-6834	2088	2400	1016.32
COD:composite	9	1500-2490	1860	1650	365.48
TKN:grab	10	28.7-312.2	87.7	57.0	83.89
TKN:composite	9	40.6-85.4	58.4	50.0	14.23
PO_4:grab	10	4.0-17.5	9.3	6.0	3.75
PO_4:composite	9	0.7-8.5	3.3	1.5	2.34
SS :grab	10	64-856	260	165	204.17
SS :composite	9	168-858	405	280	208.85
FOG:composite	9	980-1760	1348	1200	261.61
pH :grab	89	5.17-7.19	6.13	-	0.49
pH :composite	9	5.24-6.75	6.35	-	0.44
temp:grab	89	26.0-30.5	28.0	-	1.13

Note :-

n = Number of samples

Wastewater : Total wastewater except toilet wastewater

Table 4.18 Characteristics of Treated Soil from Restaurant 2

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	39	60 - 358	142	142	70.32
BOD:composite	9	66 - 405	221	221	97.22
COD:grab	56	153 - 1156	366	366	221.08
COD:composite	9	142 - 728	396	396	162.10
TKN:grab	20	72.1- 137	97.9	97.9	24.54
TKN:composite	9	30.8- 112	75.1	75.1	28.64
PO_4:grab	20	0.5 - 12.0	3.6	3.6	3.19
PO_4:composite	9	0.5 - 6.2	2.2	2.2	1.58
SS :grab	20	28 - 462	114	114	114.93
SS :composite	9	10 - 368	115	115	109.78
FOG:composite	9	340 - 1320	921	921	339.79
pH :grab	87	5.74- 8.57	7.59	7.59	0.47
pH :composite	9	7.34- 8.44	7.71	7.71	0.35
temp:grab	87	26.0- 32.0	28.0	28.0	1.06

Note :-

n = Number of samples

Table 4.19 Characteristics of Effluent from Restaurant 2

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	40	213 - 2012	869	590	342.90
BOD:composite	9	739 - 1168	919	650	185.90
COD:grab	56	416 -11993	1820	1150	1501.92
COD:composite	9	1241 - 2664	1785	1450	510.44
TKN:grab	-	-	-	-	-
TKN:composite	9	37.8 - 68.6	55.1	50	10.67
PO_4:grab	-	-	-	-	-
PO_4:composite	9	0.5 - 8.2	3.2	2.6	8.20
SS :grab	-	-	-	-	-
SS :composite	9	225 - 784	401	340	197.15
FOG:composite	9	720 - 1800	1136	900	342.75
pH :grab	85	4.91 - 7.57	6.35	-	6.55
pH :composite	9	5.72 - 6.78	6.54	-	0.63
temp:grab	85	26.0- 30.0	28.0	-	0.95

Note :-

n = Number of samples

กล่าวคือ น้ำเสียจากครัวและอื่นๆมีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมของ บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น ประมาณ 1,759, 3,164, 913 และ 63.2 มก./ล. ส่วนฟอสเฟตและเอฟโอจีมีค่า 2.60 และ 1,570 มก./ล.ตามลำดับสำหรับภัตตาคาร 1 และ 994, 1,860, 405 และ 58.4 มก./ล. ส่วนฟอสเฟตและเอฟโอจีมีค่า 3.3 และ 1,348 มก./ล.ตามลำดับสำหรับภัตตาคาร 2 ส่วนน้ำส้วมบำบัดแล้วสำหรับภัตตาคาร 2 มีค่า 221, 396, 115 และ 75.1 มก./ล. ส่วนฟอสเฟตและเอฟโอจี มีค่า 2.2 และ 921 มก./ล.ตามลำดับ และน้ำทิ้งรวมสำหรับภัตตาคาร 2 มีค่า 919, 1,785, 401 และ 55.1 มก./ล. ส่วนค่าฟอสเฟตและเอฟโอจีมีค่า 3.2 และ 1,136 มก./ล.ตามลำดับ

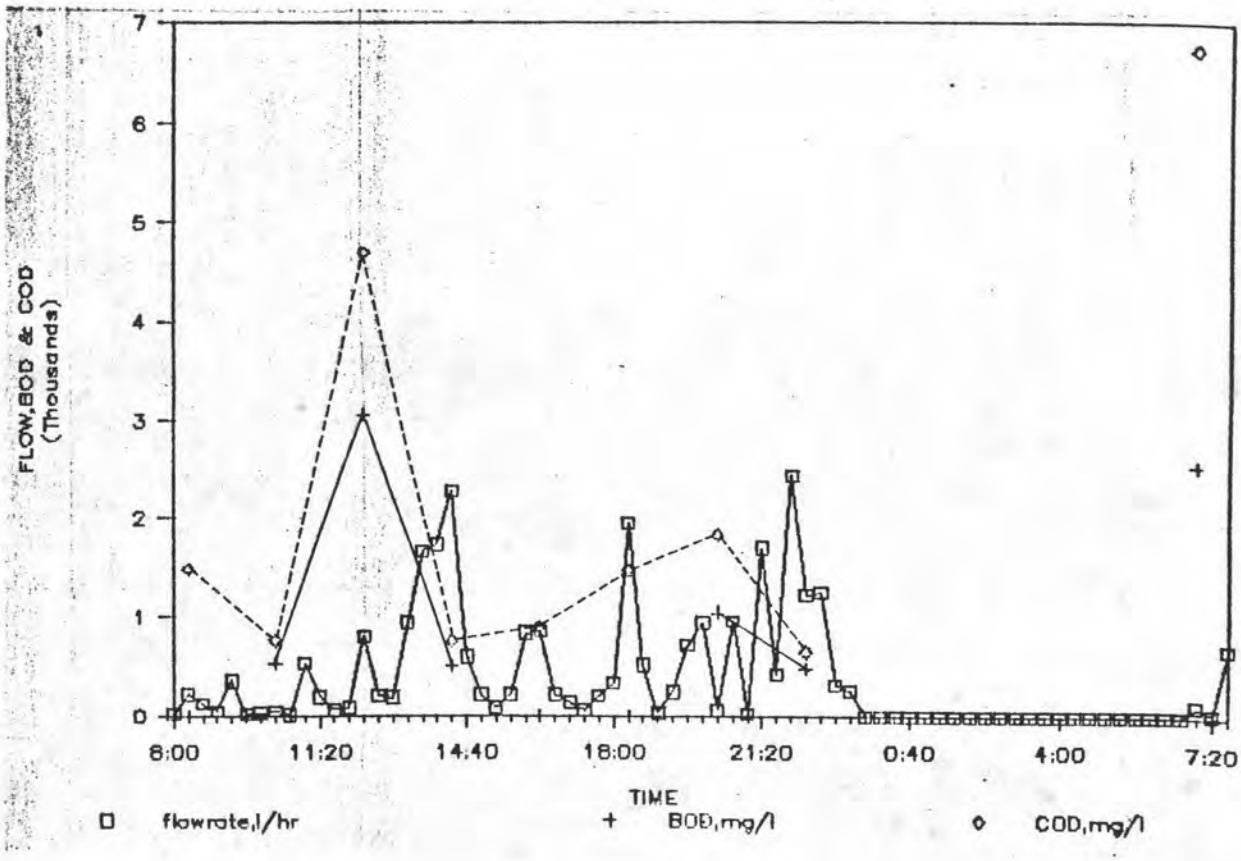

รูปที่ 4.10 ลักษณะน้ำครัวและน้ำเสีย เทียบต่อเวลา สำหรับภัตตาคาร (13/3/87)

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมจากภัตตาคาร

หน่วย : มก./ล.ยกเว้นพีเอช

ตัวกำหนด	น้ำครัวและน้ำเสีย			น้ำล้วมบำบัดแล้ว	น้ำทิ้งรวม
ลักษณะน้ำเสีย	ภัตตาคาร 1	ภัตตาคาร 2	เฉลี่ย	ภัตตาคาร 2	ภัตตาคาร 2
BOD	1759	994	1329	221	919
COD	3164	1860	2430	396	1785
SS	913	405	627	115	401
TKN	63.2	58.4	60.5	75.1	55.1
PO_4	2.60	3.30	2.99	2.20	3.20
FOG	1570	1348	1445	921	1136
pH	6.74	6.35	6.52	7.71	6.54

4.2.4.2 ปริมาณน้ำเสียสำหรับภัตตาคาร

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลปริมาณน้ำเสียและพีกแฟกเตอร์สำหรับอัตราไหลประเภทต่างๆ อันได้แก่ น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ น้ำล้วมบำบัดแล้ว และน้ำทิ้งรวม รูปที่ 4.11-4.14 เป็นตัวแทนความสัมพันธ์ของอัตราไหลที่เวลาทำการ 24 ชม. ในรอบ 1 วัน (ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของทุกๆวันที่เข้าทำการวิจัย) ข้อมูลนี้เป็นประโยชน์ต่อวิศวกรในการนำประกอบการพิจารณาออกแบบระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียต่อไป เห็นได้ว่าอัตราไหลที่เวลาต่างๆมีความแตกต่างกันมากพอควร จากกราฟข้างต้นเมื่อคำนวณหาพื้นที่ใต้กราฟจะได้เป็นปริมาณน้ำเสียต่อวัน และอัตราไหลเฉลี่ยเทียบต่อชั่วโมงและนาทีได้ เมื่อทราบจำนวนเก้าอี้และขนาดพื้นที่(ตารางเมตร)ของภัตตาคาร* จะสามารถหาปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยในหน่วย ล./เก้าอี้-ว. และ ล./ตร.ม.-ว. ได้(รายละเอียดดูได้จากภาคผนวก ค.) ส่วนพีกแฟกเตอร์ได้จากการนำอัตราไหลเฉลี่ยไปหาร

\# จำนวนเก้าอี้ : คิดจากเก้าอี้ทั้งหมดที่มีอยู่ในภัตตาคาร

ตารางเมตร : คิดจากพื้นที่ทั้งหมดไม่รวมที่จอดรถ

อัตราไหลสูงสุดของแต่ละวัน ดังแสดงรายละเอียดในการคำนวณในภาคผนวก ฉ. ตารางที่ 4.21 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียต่อวัน และตารางที่ 4.22 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและพีกแฟกเตอร์สำหรับน้ำเสียประเภทต่างๆจากภัตตาคาร 1 และ 2 กล่าวคือภัตตาคาร 1 น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆต่อวันเท่ากับ 8.52 ลบ.ม./ว. และปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเท่ากับ 40.6 ล./เก้าอี้-ว. และ 18.34 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 3.81 ภัตตาคาร 2 น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆมีปริมาณน้ำเสียต่อวันเท่ากับ 21.11 ลบ.ม./ว. และปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 69.67 ล./เก้าอี้-ว. และ 54.69 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 2.66 ในทำนองเดียวกันน้ำส้วมบำบัดแล้วมีปริมาณน้ำเสียต่อวันเท่ากับ 3.52 ลบ.ม./ว. และปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเท่ากับ 11.61 ล./เก้าอี้-ว. และ 9.11 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 4.01 ส่วนน้ำทิ้งรวมมีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 22.42 ลบ.ม./ว.และปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 74 ล./เก้าอี้-ว. และ 58 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 2.65

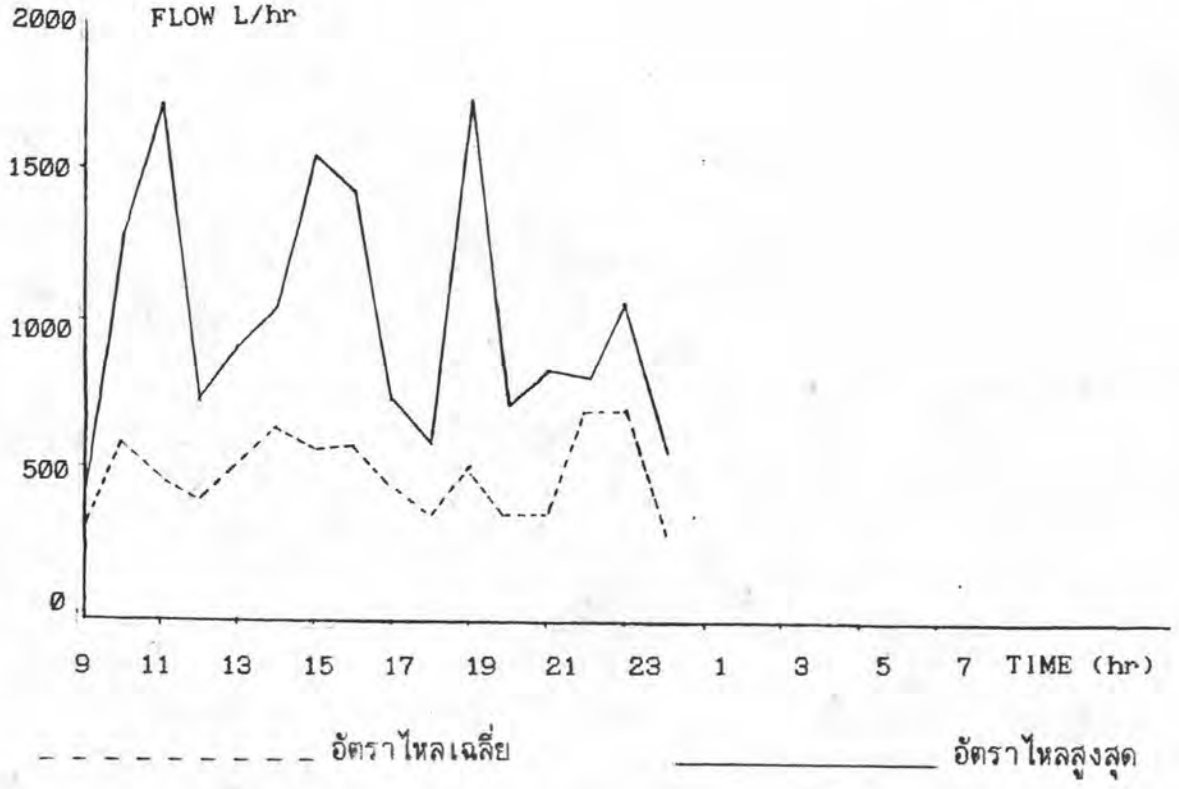

รูปที่ 4.11 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆที่เวลาต่างๆ สำหรับภัตตาคาร 1

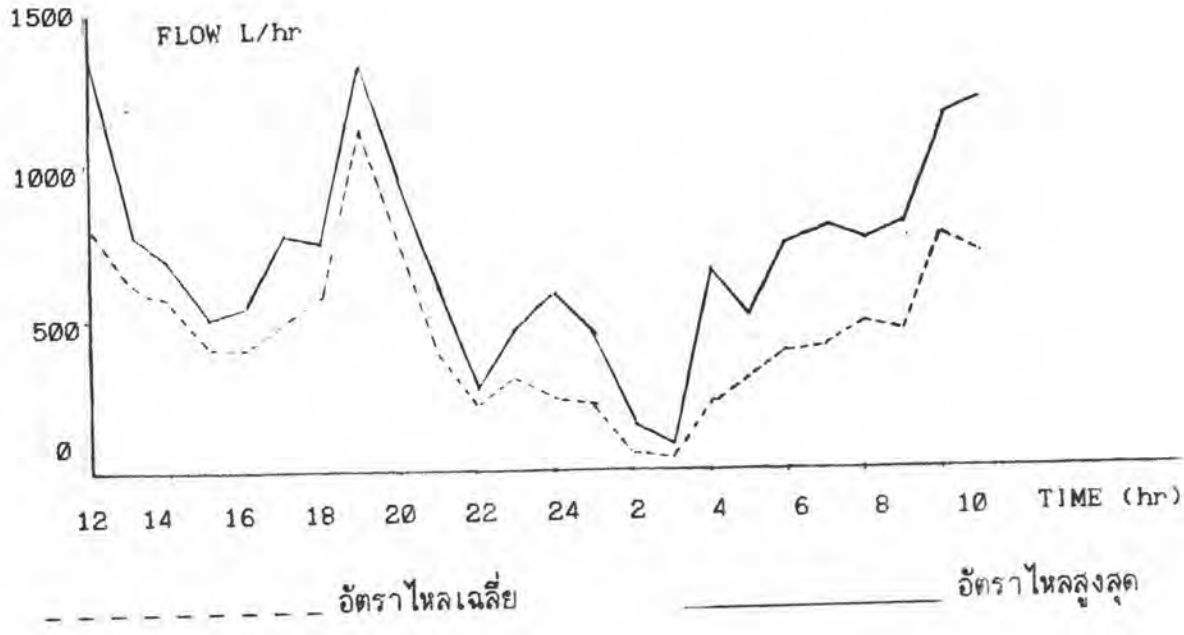

รูปที่ 4.12 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆที่เวลาต่างๆ สำหรับภัตตาคาร 2

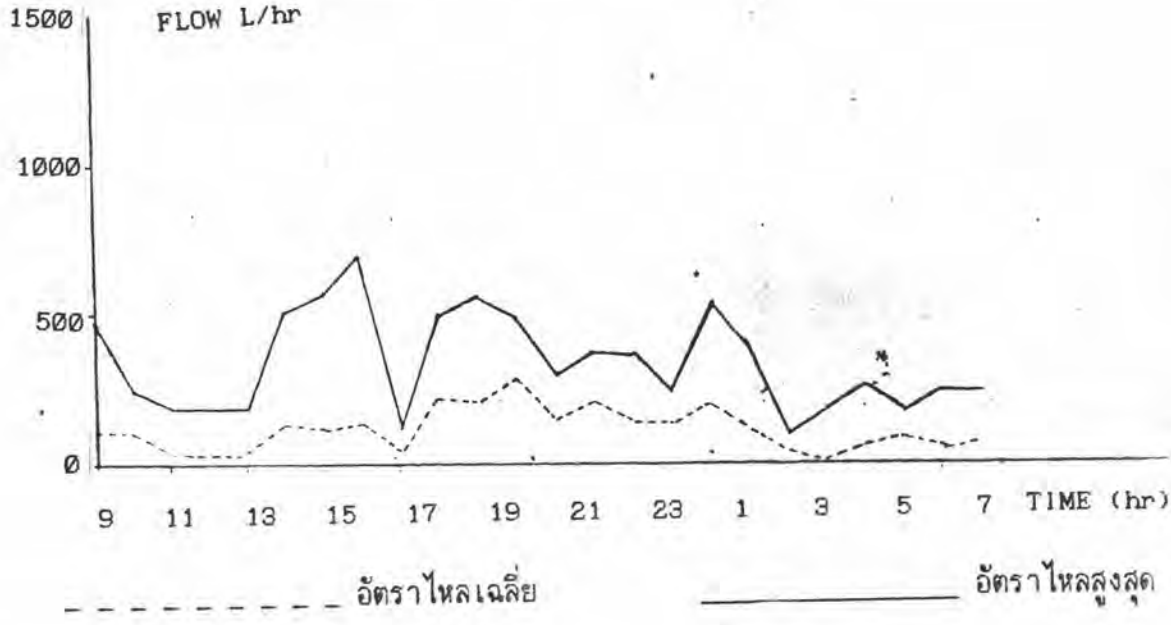

รูปที่ 4.13 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำส้วมบำบัดแล้วที่เวลาต่างๆ สำหรับภัตตาคาร 2

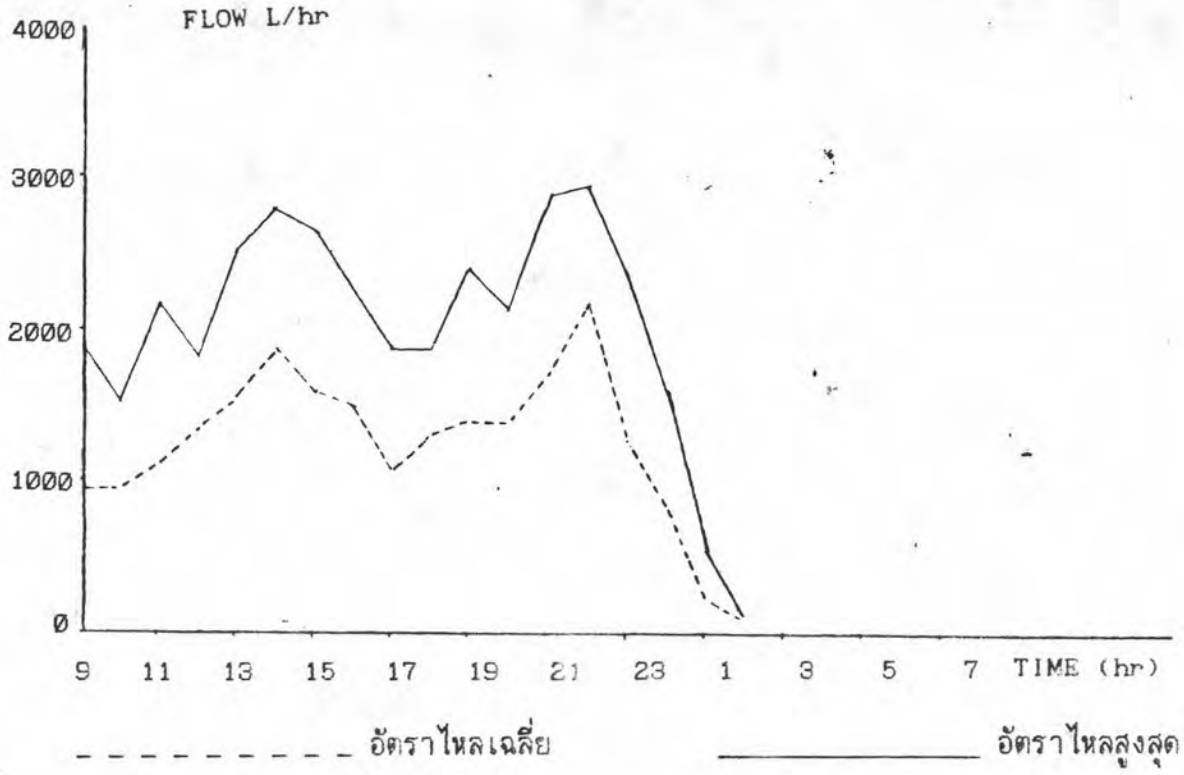

รูปที่ 4.14 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำทิ้งรวมสู่ท่อสาธารณะที่เวลาต่างๆ สำหรับภัตตาคาร 2

ตารางที่ 4.21 ปริมาณน้ำเสียต่อวันสำหรับภัตตาคารในกทม.

Types of Wastewater	Flow per day (cubic meter/day)			Average Flow ($l/hr\text{-}meters^2$*)
	Range	Average	σ_{n-1}	
Restaurant 1 Wastewater	5.47 - 11.53	8.52	2.23	0.76
Restuarant 2 Wastewater	15.14 - 27.60	21.11	3.56	2.28
Treated Soil Effluent	2.11 - 5.97	3.52	1.12	0.38
	19.14 - 28.47	22.42	3.12	2.42

Note :- * Total area

ตารางที่ 4.22 ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและฟีกแฟกเตอร์เฉลี่ยสำหรับภัตตาคาร

แหล่งกำเนิด	ประเภทน้ำเสีย	ฟีกแฟกเตอร์	ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย	
			ล./เก้าอี้-ว.	ล./ตร.ม.-ว.
ภัตตาคาร 1	น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ	3.81	40.60	18.34
ภัตตาคาร 2	น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ	2.66	68.67	54.69
	น้ำส้วมบำบัดแล้ว	4.01	11.61	9.11
	น้ำทิ้งรวม	2.65	74.01	58.09

4.2.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับภัตตาคาร

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลมลสารเฉลี่ยหรือค่าสมมูลประชากรในรูปต่างๆ อันได้แก่ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส ฟอสเฟต และเอฟโอจี ซึ่งได้จากการคำนวณโดยผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับลักษณะน้ำเสียที่ได้จากตัวอย่างประเภทต่างๆ ในแต่ละวันที่เข้าทำการวิจัย ด้วยเหตุที่ลักษณะน้ำเสียจากตัวอย่างแบบจ้วงมีความแปรปรวนมากดังกล่าวแล้วในหัวข้อที่ 4.1.4.1 จึงไม่ขอนำไปประกอบการคำนวณหาปริมาณมลสารเฉลี่ย ฉะนั้นปริมาณมลสารเฉลี่ยที่จะนำไปใช้เป็นตัวแทนสำหรับภัตตาคารต้องอาศัยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมเป็นองค์ประกอบในการคำนวณ ตารางที่ 4.23-4.26 เป็นค่าเฉลี่ยของปริมาณมลสารของทุกๆวันที่เข้าทำการวิจัย สำหรับน้ำเสียประเภทต่างๆอันได้แก่ น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ สำหรับภัตตาคาร 1 และน้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ น้ำส้วมบำบัดแล้ว และน้ำทิ้งรวมสำหรับภัตตาคาร 2 ตามลำดับ ซึ่งได้จากผลคูณระหว่างปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับค่าเฉลี่ยและ/หรือโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50%ของลักษณะน้ำเสียจากตัวอย่างแบบผสมรวม จากข้อมูลเห็นได้ว่าปริมาณมลสารเฉลี่ยที่ได้ในรูปต่างๆมีค่าแตกต่างกัน เช่น ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับน้ำทิ้งรวมในรูปบีโอดี(เทียบต่อ ตร.ม.-วัน) = 53.24 และ 37.75 ก./ตร.ม.-ว. (ดูตารางที่ 4.26) เนื่องจากค่าบีโอดีที่ได้ในแต่ละวันแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นค่าเฉลี่ยหรือโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% จึงเป็นการยากที่จะพิจารณานำค่าใดไปใช้เป็นตัวแทน อนึ่งค่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียได้จากการลงจุดบนกระดาษ

Table 4.23 Population Equivalence of Wastewaters from Restaurant 1

Parameters	Population Equivalence					
	gm/m^{2*}-day		gm/$m^{2\#}$-day		gm/seat-day	
	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	47.68	39.14	32.41	25.64	69.24	56.84
COD:comp	85.11	75.49	54.08	49.46	123.60	109.62
TKN:comp	1.65	1.06	1.08	0.69	2.40	1.54
PO_4:comp	0.07	0.01	0.05	0.01	0.11	0.02
SS :comp	24.47	20.97	15.90	13.74	35.53	30.45
FOG:comp	43.82	39.14	28.74	25.64	63.74	56.84

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg. or P 50% value of each parameters,for each sampling days)

wastewaters : Total wastewater except toilet wastewater

* : Service area

\# : Total area

Table 4.24 Population Equivalence of Wastewaters from Restaurant 2

Parameters	Population Equivalence					
	gm/m^{2*}-day		gm/m^{2*}-day		gm/seat-day	
	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	70.01	52.25	54.95	41.01	70.01	52.25
COD:comp	130.21	114.95	102.20	90.22	130.21	114.95
TKN:comp	4.09	3.48	3.21	2.73	4.09	3.48
PO_4:comp	0.24	0.10	0.19	0.08	0.24	0.10
SS :comp	28.59	19.50	22.44	15.31	28.59	19.50
FOG:comp	93.51	83.60	73.40	65.61	93.51	83.60

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg. or P 50% value of each parameters,for each sampling days)

wastewaters : Total wastewater except toilet wastewater

* : Service area

\# : Total area

Table 4.25 Population Equivalence of Treated Soil from Restaurant 2

Parameters	Population Equivalence					
	gm/m^{2*}-day		gm/$m^{2\#}$-day		gm/seat-day	
	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	2.35	1.74	1.84	1.36	2.35	1.74
COD:comp	4.35	3.65	3.41	2.86	4.35	3.65
TKN:comp	0.79	0.52	0.62	0.40	0.79	0.52
PO_4:comp	0.02	0.004	0.02	0.003	0.02	0.004
SS :comp	1.22	0.63	0.96	0.50	1.22	0.63
FOG:comp	10.82	8.70	8.50	6.82	10.82	8.70

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg. or P 50% value of each parameters,for each sampling days)

wastewaters : Total wastewater except toilet wastewater

* : Service area

\# : Total area

Table 4.26 Population Equivalence of Treated Effluent from Restaurant 2

Parameters	Population Equivalence					
	gm/m^{2*}-day		gm/m^{2*}-day		gm/seat-day	
	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	67.83	48.10	53.24	37.75	67.83	48.10
COD:comp	133.33	107.31	104.64	84.21	133.33	107.31
TKN:comp	4.07	3.70	3.19	2.90	4.07	3.70
PO_4:comp	0.25	0.19	0.20	0.15	0.25	0.19
SS :comp	30.68	25.16	24.08	19.74	30.68	25.16
FOG:comp	85.61	66.60	67.19	52.27	85.61	66.60

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg, or P 50% value of each parameters,for each sampling days)

wastewaters : Total wastewater except toilet wastewater

* : Service area

\# : Total area

probability ความน่าเชื่อถือสำหรับการวิเคราะห์โอกาสความน่าจะเป็นนี้ขึ้นกับจำนวนข้อมูลและความหลากหลายของข้อมูล บางครั้งข้อมูลลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมที่ได้มีจำนวนน้อยและมีค่าอยู่ในเกณฑ์เดียวกันหรืออาจแตกต่างกันมาก เส้นกราฟโอกาสความน่าจะเป็นไม่เป็นเส้นตรง (แม้จะใช้กระดาษกราฟแบบ prob-log และ prob-normal scale) ความน่าเชื่อถือของค่าที่ได้จึงน้อยลงตามลักษณะข้อมูลหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ค่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ซึ่งอ่านจากกราฟเส้นตรงที่ได้มีความคลาดเคลื่อนอยู่ระดับหนึ่ง ฉะนั้นปริมาณมลสารเฉลี่ยที่ได้จากการใช้ค่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียเป็นฐานการคำนวณ จึงอาจแฝงความคลาดเคลื่อนอยู่ด้วย ผู้วิจัยขอแนะนำค่าปริมาณมลสารที่ได้จากผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับค่าบีโอดีแบบผสมรวมเฉลี่ยโดยเทียบต่อ ตร.ม.ทั้งหมดของภัตตาคาร เพราะว่าพื้นที่ทั้งหมดจะเป็นตัวแทนภัตตาคารได้ดีที่สุด ตารางที่ 4.27 เป็นข้อมูลสรุปปริมาณมลสารเฉลี่ยในรูปบีโอดีแนะนำสำหรับน้ำเสียประเภทต่างๆจากภัตตาคาร กล่าวคือ ภัตตาคาร 1 น้ำครัวและน้ำเสียมีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 31.26 ก./ตร.ม.-ว. ภัตตาคาร 2 น้ำครัวและน้ำเสียมีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 55 ก./ตร.ม.-ว. ส่วนน้ำส้วมบำบัดแล้วมีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 1.8 ก./ตร.ม.-ว. ส่วนน้ำทิ้งรวมมีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 53 ก./ตร.ม.-ว.

4.2.5 ปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากภัตตาคารที่ระบายสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

การหาปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากภัตตาคารต้องอาศัยปริมาณมลสารเฉลี่ยและจำนวนพื้นที่ (ตร.ม.) ของภัตตาคารทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในกทม.และปริมณฑลเป็นพื้นฐานการคำนวณ ปริมาณมลสารเฉลี่ยในหน่วย ก.บีโอดี/ตร.ม./วัน (จากตารางที่ 4.26 คือ 53 ก.บีโอดี/ตร.ม./วัน) สำหรับกรณีน้ำทิ้งรวมสู่ท่อสาธารณะอันมีผลต่อภาวะมลพิษทางน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาและผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า ภัตตาคารทั่วไปก็มีระบบบำบัดฯและสภาพอื่นๆ เช่นเดียวกับภัตตาคารนี้ เมื่อนำค่านี้ไปคูณกับจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของภัตตาคารที่ปรากฏในกทม.และปริมณฑลดังแสดงในตารางที่ 4.28 ได้ปริมาณความสกปรกทั้งสิ้น 49,659 กก.บีโอดี/วัน

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ขนาดพื้นที่ของภัตตาคารที่ใช้คำนวณในที่นี้นั้นไม่ใช่ขนาดพื้นที่ที่แท้จริงแต่เป็นพื้นที่ประมาณ สาเหตุที่ต้องประเมินโดยประมาณในลักษณะนี้มาจากจำนวนภัตตาคาร (รวมทั้งร้านอาหารขนาดเล็ก) ซึ่งมีมากมายนับหมื่นแห่ง ผู้วิจัยไม่สามารถค้นและรวบรวมตัวเลขออกมาเป็นตัวเลขที่แท้จริงได้ อนึ่งทางการได้ใช้วิธีประเมินขนาดของภัตตาคารออกมาเป็นตารางเมตร โดยใช้เจ้าหน้าที่สุขาภิบาลทำการสำรวจในทุกท้องที่และจัดแบ่งออกเป็นขนาดภัตตาคาร 6 ระดับด้วยกัน คือ 10, 10-25, 25-50, 50-100, 100-200 และมาก

ตารางที่ 4.27 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับภัตตาคาร

ประเภทน้ำเสีย	ปริมาณมลสารเฉลี่ย(ก.บีโอดี/ตร.ม.*-วัน)		
	ภัตตาคาร 1	ภัตตาคาร 2	เสนอให้ใช้
น้ำครัวและน้ำเสียอื่นๆ	31.26	55	43
น้ำล้วมบำบัดแล้ว	#	1.8	1.8
น้ำทิ้งรวม	#	53	53

* พื้นที่ทั้งหมดของภัตตาคารไม่รวมที่จอดรถ

\# ไม่สามารถเข้าถึงจุดเก็บตัวอย่างได้

กว่า 200 ตร.ม.ขึ้นไป สำหรับภัตตาคาร 5 ขนาดแรกผู้วิจัยได้ใช้ค่าเฉลี่ยของพื้นที่แต่ละระดับคูณกับจำนวนภัตตาคารในระดับนั้นออกมาเป็นขนาดของพื้นที่รวมในแต่ละเขต เพื่อใช้ในการคำนวนหาปริมาณความสกปรกต่อไป แต่สำหรับภัตตาคารขนาดใหญ่ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจริงของขนาดและจำนวนในการคำนวณเพราะมีจำนวนไม่มากเกินไปนักสามารถที่จะทำการวิเคราะห์โดยละเอียดได้

รูปที่ 4.15 แสดงตำแหน่งของภัตตาคารที่มีอยู่ในกทม.และปริมณฑล(เฉพาะที่มีจำนวนพื้นที่มากกว่า 500 ตร.ม.)

4.2.6 วิจารณ์ผล

ลักษณะน้ำเสียจากภัตตาคารที่ทำการศึกษานี้ได้เปรียบเทียบกับลักษณะน้ำเสียจากภัตตาคาร ซึ่งศึกษาโดย วท.(5) และ ธานี ประดับหยิ่ว(16) ดังแสดงในตารางที่ 4.29

ค่าบีโอดีและซีโอดีของน้ำเสียรวมจากการวิจัยนี้ คือ 1,377 และ 2,512 มก./ล. มีค่ามากกว่าการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาทั้งของ วท.(5) และ ธานี ประดับหยิ่ว(16) สาเหตุเนื่องจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพิ่มเติมพบว่าเกิดจากลักษณะการประกอบอาหาร ภัตตาคารที่ศึกษาวิจัยนี้จะทำอาหารจีนเป็นส่วนมาก ซึ่งภัตตาคารแบบนี้จะมีไขมันและอาหารที่เป็นจำพวกเนื้อสัตว์ เมื่อล้างเนื้อสัตว์ก็จะเกิดเนื้อเยื่อที่ติดมากับน้ำเสีย ซึ่งจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ค่า

ตารางที่ 4.28 สรุปจำนวนและขนาดพื้นที่ภัตตาคารในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2530

ลำดับ	เขต-จังหวัด	พื้นที่ประกอบกิจการ						รวม	
		ขนาดมากกว่า 500 ตร.ม.		ขนาด 200-500 ตร.ม.		ขนาดน้อยกว่า 200 ตร.ม.			
		แห่ง	ตร.ม.	แห่ง	ตร.ม.	แห่ง	ตร.ม.	ตร.ม.	ร้อยละ
1	พระนคร	1	648	48	12,238	588	29,230	42,116	4.46
2	คลองสาน	7	5,406	19	5,553	413	16,430	27,389	2.90
3	ดุสิต	-	-	29	6,410	592	28,985	35,395	3.75
4	ดินแดง	2	2,140	7	2,240	58	2,155	6,535	0.69
5	ธนบุรี	2	2,013	18	4,933	819	28,408	35,354	3.75
6	บางกอกน้อย	31	29,636	49	14,881	567	28,108	72,625	7.70
7	บางกอกใหญ่	-	-	11	2,735	260	11,480	14,215	1.51
8	บางกะปิ	6	4,912	57	15,397	308	23,330	43,639	4.62
9	บางขุนเทียน	2	1,240	4	1,026	203	9,160	11,426	1.21
10	บางเขน	24	29,063	67	18,960	626	32,965	80,988	8.58
11	บางรัก	14	10,653	143	37,131	322	14,448	62,232	6.60
12	ปทุมวัน	22	30,463	134	36,878	597	27,252	94,593	10.02
13	ป้อมปราบฯ	4	2,648	22	5,933	409	20,452	29,033	3.08
14	พญาไท	21	15,716	119	34,364	553	32,278	82,358	8.73
15	พระโขนง	23	25,076	121	32,205	672	40,482	97,763	10.36
16	ภาษีเจริญ	-	-	5	1,670	497	20,918	22,588	2.39
17	มีนบุรี	-	-	3	750	29	1,545	2,295	0.24
18	ยานนาวา	7	9,459	32	9,131	672	30,908	49,498	5.25
19	ราษฎร์บูรณะ	-	-	4	1,064	168	6,925	7,989	0.85
20	ลาดกระบัง	1	1,500	-	-	24	1,575	3,075	0.33
21	สัมพันธวงศ์	14	10,974	18	4,827	269	14,290	30,091	3.18
22	หนองแขม	-	-	2	500	111	4,082	4,582	0.49
23	หนองจอก	-	-	-	-	25	1,055	1,055	0.11
24	ห้วยขวาง	18	22,819	79	20,033	362	20,172	63,024	6.68
รวม	กรุงเทพฯ	199	204,366	991	268,859	9,144	446,633	919,858	97.48
25	นนทบุรี	1	1,600	-	-	143	6,868	8,468	0.90
26	ปทุมธานี	1	768	1	384	32	1,818	2,970	0.31
27	สมุทรปราการ	4	4,400	-	-	101	7,926	12,326	1.31
รวมทั้งสิ้น		205	211,134	992	269,243	9,420	463,245	943,622	100

หมายเหตุ : ในที่นี้ขนาดพื้นที่ของภัตตาคารระดับเล็ก (พื้นที่น้อยกว่า 200 ตร.ม.) ใช้ค่าเฉลี่ยของแต่ละระดับ (ขนาด) คูณกับจำนวนของแต่ละระดับออกมาเป็นพื้นที่เป็น ตร.ม.

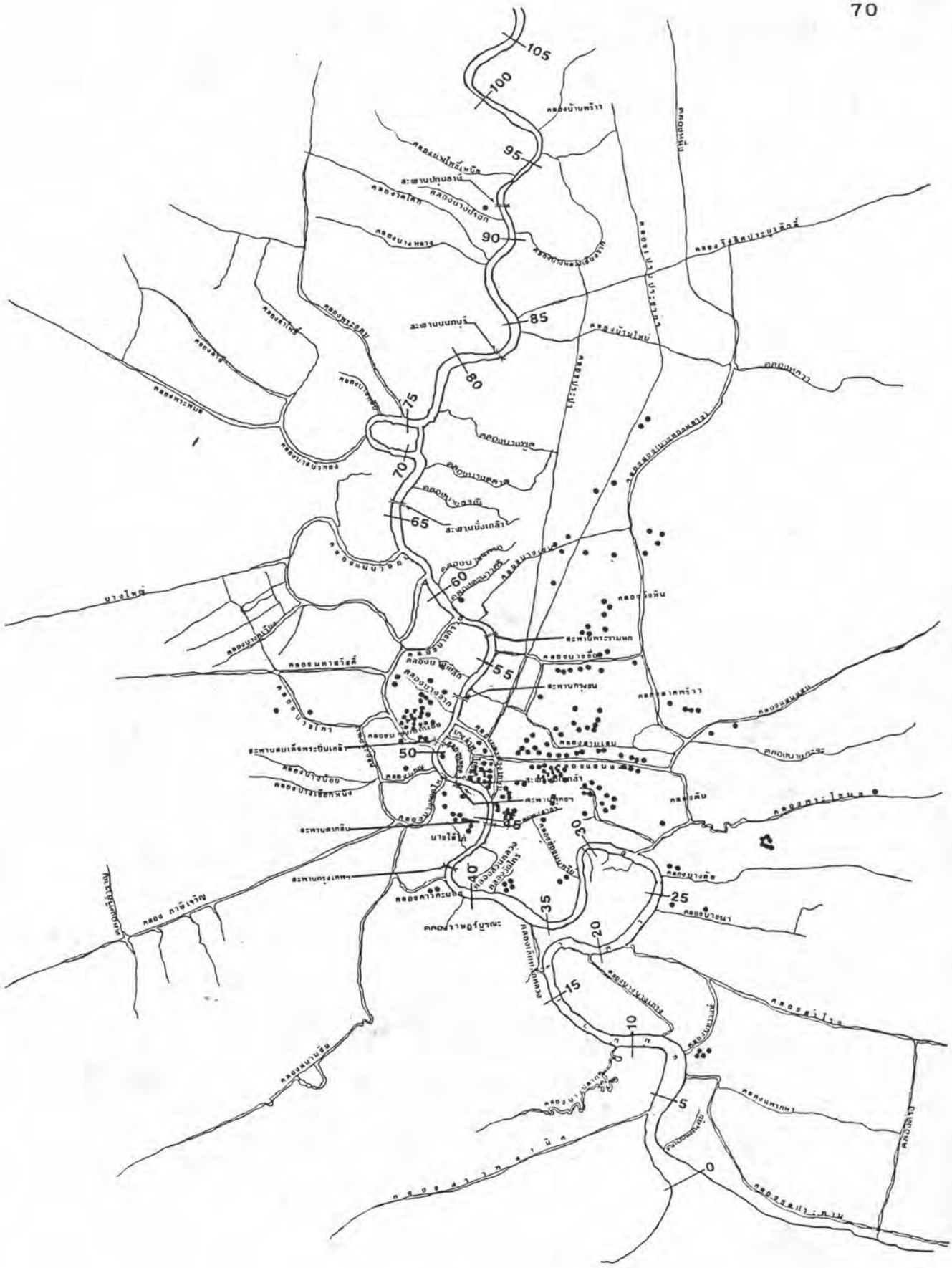

รูปที่ 4.15 ตำแหน่งภัตตาคารในเขตกทม.และปริมณฑล
(เฉพาะที่มีจำนวนพื้นที่มากกว่า 500 ตร.ม.)

ตารางที่ 4.29 ลักษณะน้ำเสียสำหรับภัตตาคารจากการวิจัยนี้และจากการวิจัยในอดีต

ชนิดน้ำเสีย	บีโอดี	ซีโอดี	เอสเอส	ทีเคเอ็น	อ้างอิง
น้ำเสียรวม	1,329	2,430	627	60.5	งานวิจัยนี้
น้ำล้วมบำบัดแล้ว	221	396	115	75.1	งานวิจัยนี้
น้ำทิ้งรวม	919	1,785	401	55.1	งานวิจัยนี้
น้ำเสียรวม	265-325	392-485	68-129	19.6-32.2	(5)
น้ำเสียรวม	292	429	97	28.6	(16)
หมู่บ้านจัดสรร (น้ำเสียรวมน้ำ-ล้วมบำบัดแล้ว)	38	78	34	18	(17)

บีโอดีและซีโอดีสูงขึ้น สาเหตุอีกประการหนึ่งเกิดจากการงานวิจัยนี้เก็บตัวอย่างแบบจ้วง 122 ชุดตัวอย่างและแบบผสมรวม 16 ชุดตัวอย่าง ส่วนของ(16) เก็บตัวอย่างแบบผสมรวม 3 ชุดตัวอย่างเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อเปรียบเทียบน้ำเสียจากภัตตาคารกับน้ำเสียจากหมู่บ้านจะมีค่าต่างกันมาก โดยค่าบีโอดีและซีโอดีของน้ำเสียรวมกับน้ำล้วมบำบัดแล้ว จากการวิจัยนี้เท่ากับ 1550 และ 2826 มก./ล. ส่วนหมู่บ้านจัดสรรที่ศึกษาโดย ชัยยา เจิมจุติธรรม(17)มีค่าบีโอดีและซีโอดีเพียง 38 และ 78 มก./ล. เท่านั้นเอง แสดงให้เห็นว่าน้ำเสียจากภัตตาคารเป็นสาเหตุสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขอย่างรีบด่วน เพราะมีปริมาณความสกปรกมากกว่าหมู่บ้านจัดสรร 42 เท่า

ส่วนค่าเอสเอสของภัตตาคารที่ศึกษา มีค่าค่อนข้างสูง คือ 659 มก./ล. สาเหตุเนื่องจากภัตตาคารที่เข้าศึกษาวิจัยไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นน้ำเสียจะมีความเข้มข้นมาก จากการล้างจาน ล้างเนื้อสัตว์ต่างๆ และน้ำล้างผักพวกนี้จะมีตะกอนดินติดมาด้วย จึงทำให้ค่าเอสเอสมีค่าสูงมาก ค่าทีเคเอ็นจากการศึกษาวิจัยนี้ คือ 60.8 มก./ล.มีค่ามากกว่าการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาของ วท.(5) และ ธานี ประดับหยิ่ว(16) คือ 19.6-32.2 และ 28.6 มก./ล.ตามลำดับ สาเหตุเนื่องจากภัตตาคารที่เข้าทำการศึกษาจะเป็นภัตตาคารที่มีอัตราการขายอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีจึงมีปริมาณการประกอบอาหาร ล้างจานชาม ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มออร์กานิคไนโตรเจนในน้ำเสีย รวมทั้งเศษอาหารมีมากซึ่งเศษอาหารจะประกอบด้วยโปรตีนของพืชและสัตว์

ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มค่าทีเคเอ็นอีกส่วนหนึ่ง ค่าฟอสฟอรัสจากการศึกษาวิจัยนี้มีค่าเท่ากับ 2.9 มก./ล. ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาที่ผ่านมาของ ธานี ประดับหยิ่ว(16) คือ 3.01 มก./ล. ส่วนค่าเอฟโอจีมีค่าสูงมากคือ 1,495 มก./ล. สาเหตุที่ค่าเอฟโอจีสูงเนื่องจากบ่อดักไขมันของภัตตาคารไม่มีประสิทธิภาพในการดักไขมันได้ และจากการสังเกตดูภัตตาคารโดยทั่วไปทั้งในกทม.และปริมณฑล เห็นว่า บ่อดักไขมันจะไม่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับภัตตาคารที่ศึกษาวิจัยนี้

น้ำส้วมบำบัดแล้วจากการศึกษาวิจัยนี้มีค่าบีโอดี ซีโอดี เอสเอส และ ทีเคเอ็น เท่ากับ 221, 396, 115 และ 75.1 มก./ล.ตามลำดับ

น้ำทิ้งรวมจากการศึกษาวิจัยนี้มีค่า บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และ ทีเคเอ็น เท่ากับ 919, 1,785, 401 และ 55.1 มก./ล. ตามลำดับ ซึ่งน้ำทิ้งรวมนี้ควรเป็นตัวแทนของภัตตาคารทุกแห่งได้เป็นอย่างดี เพราะลักษณะน้ำทิ้งของภัตตาคารจะเป็นแบบที่ศึกษาวิจัยนี้ โดยประกอบด้วยน้ำเสียจากครัว น้ำล้างมือ และน้ำส้วมที่บำบัดแล้ว (ผ่านบ่อเกรอะ)

จากการเปรียบเทียบมาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน วล.กำหนดค่าบีโอดีไม่เกิน 20 มก./ล. แสดงว่าน้ำทิ้งจากภัตตาคารควรจะได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ ค่าเอสเอสมีค่าสูงถึง 401 มก./ล. ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานน้ำทิ้งชุมชนที่ วล.ยอมให้(30 มก./ล.)แสดงว่าสารแขวนลอยในน้ำยังมีค่าสูงอยู่ ฉะนั้นน้ำทิ้งจากภัตตาคารจึงอาจก่อปัญหามลพิษทางน้ำได้หากปล่อยให้ระบายสู่ทางน้ำสาธารณะโดยขาดการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ

ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ย(ค่าสป.) จากการวิจัยนี้ และจากการวิจัยของผู้อื่นๆได้เปรียบเทียบในตารางที่ 4.30

เห็นได้ว่าปริมาณมลสารเฉลี่ยของน้ำเสียรวมจากภัตตาคารที่ได้ศึกษาแห่งนี้เท่ากับ 70 ก./ตร.ม.-ว. ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่าภัตตาคารที่ทำการศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว (16) คือ 2.72 สาเหตุที่ทำให้ค่าที่ได้มีความแตกต่างกัน เกิดจากปริมาณน้ำเสียมีค่าต่างกันมาก เนื่องจากอัตราการขายอาหาร และกิจกรรมในครัวของภัตตาคารที่ทำการศึกษามีค่ามากกว่า

ปริมาณมลสารเฉลี่ยจากการวิจัยนี้นับว่าน่าสนใจมาก คือปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับน้ำส้วมบำบัดแล้ว(ผ่านบ่อเกรอะ)มีค่า 1.8 ก./ตร.ม.-ว. ส่วนปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับน้ำเสียรวมมีค่า 55 ก./ตร.ม.-ว. ซึ่งมากกว่าปริมาณน้ำส้วมบำบัดแล้ว แต่โดยทั่วไปผู้คนทั้งใน

และนอกวงการสิ่งแวดล้อมมักให้ความสำคัญกับน้ำส้วมมากกว่าน้ำเสียอื่นๆ เนื่องจากคิดว่ามี

ตารางที่ 4.30 ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ย(สป.) จากภัตตาคาร

ชนิดน้ำเสีย	ปริมาณน้ำเสีย ล./ตร.ม.-ว.		ค่าสป. ก./ตร.ม.-ว.		อ้างอิง
	พื้นที่บริการ	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่บริการ	พื้นที่ทั้งหมด	
น้ำเสียรวม	70	55	70	55	งานวิจัยนี้
น้ำส้วมบำบัดแล้ว	12	9	2.35	1.8	งานวิจัยนี้
น้ำทิ้งรวม	74	58	68	53	งานวิจัยนี้
น้ำเสียรวม	11.40	-	2.72	-	(16)

และนอกวงการสิ่งแวดล้อมมักให้ความสำคัญกับน้ำส้วมมากกว่าน้ำเสียอื่นๆ เนื่องจากคิดว่ามีความสกปรก มีเชื้อโรคนานาชนิด และมีกลิ่นมากกว่า แต่ความเป็นจริงแล้วน้ำเสียจะมีความสกปรกมากกว่า ฉะนั้นผู้เกี่ยวข้องกับน้ำเสียจากชุมชนพึงระลึกถึงความสำคัญของน้ำเสียอื่นๆไว้ด้วย

ผลรวมปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อตารางเมตรต่อวัน 55 ล./ตร.ม.-ว. น้ำส้วมบำบัดแล้ว 9 ล./ตร.ม.-ว. รวม(55+9) = 64 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนน้ำทิ้งรวมเท่ากับ 58 ล./ตร.ม.-ว. สาเหตุที่ปริมาณน้ำเสียกับน้ำทิ้งไม่เท่ากัน เนื่องจากว่าอัตราไหลของน้ำเสียมีลักษณะการไหลเป็นแบบรางเปิด และจุดเก็บตัวอย่างใกล้กับกิจกรรม(ห้องครัว)มาก ประกอบกับส่วนลาดของรางระบายน้ำมีมากทำให้น้ำเสียไหลเร็วกว่าปรกติ ส่วนน้ำส้วมบำบัดแล้วเป็นแบบน้ำล้นเมื่อมีการชักโครกน้ำจึงจะไหลออกมาซึ่งลักษณะการไหลเป็นแบบไม่ต่อเนื่อง

อนึ่ง ปริมาณน้ำเสียรวมที่ได้จากการวิจัยนี้ (70 ล./ตร.ม.-ว.) เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำเสียรวมที่ศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว(16)ซึ่งมีค่า 11.4 ล./ตร.ม.-ว. สาเหตุเนื่องจาก ทำเลที่ตั้งของภัตตาคาร ลักษณะการประกอบอาหาร ขนาดภัตตาคาร ลักษณะ

การบริโภคของลูกค้า เป็นต้น

4.3 ตลาด

4.3.1 ข้อมูลจำเพาะของตลาดที่ศึกษา

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาวิจัยตลาดสดรวมทั้ง 2 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1.1 ตลาด 1

ก) เป็นตลาดขายของสดเพียงอย่างเดียวเช่น ผักสด เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารทะเล ปู ปลา กุ้ง
ข) ตั้งอยู่บริเวณถนนตะนาว หลังศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ค) มีพื้นที่ตลาด 516 ตร.ม.
ง) มีการทำความสะอาดล้างตลาดทุกวันในเวลา 20.00 น.

4.3.1.2 ตลาด 2

ก) เป็นตลาดขายของสดเพียงอย่างเดียวเช่น ผักสด เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารทะเล ปูปลากุ้ง
ข) ตั้งอยู่บริเวณถนนประชาธิปไตยตัดกับถนนดินสอ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ค) มีพื้นที่ตลาด 175 ตร.ม.
ง) มีการทำความสะอาดล้างตลาดทุกวันในเวลา 20.00 น.

4.3.2 ระบบบำบัดน้ำเสีย

ตลาดทั้งแห่งที่เลือกมาศึกษานี้นับเป็นตัวแทนที่ดีในกทม. กล่าวคือ ตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นตลาดขนาดเล็กและตลาดขนาดกลางเป็นส่วนมาก ทั้งสองตลาดไม่มีระบบบำบัดน้ำ

เสียใดๆทั้งสิ้น ซึ่งตรงกับความเป็นจริงของตลาดในกทม. เมื่อสิ้นจากกิจกรรมการซื้อขายในเวลาประมาณ 20.00 น. ก็จะมีการทำความสะอาดตลาดโดยการกวาดเอาเศษสิ่งสกปรกในรูปของแข็งไปเป็นขยะ ส่วนใดที่มีขนาดเล็กหรือเป็นน้ำก็จะถูกชำระล้างด้วยการฉีดน้ำไล่ กลายเป็นน้ำเสียระบายลงท่อระบายน้ำสาธารณะต่อไป รูปที่ 4.16 และ 4.17 คือแผนภูมิจุดที่เก็บน้ำเสียของตลาดทั้งสองแห่ง

4.3.3 การวัดอัตราไหลและการเก็บตัวอย่าง

เนื่องจากไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย และมีน้ำเสียเพียงประเภทเดียวระบายลงท่อ/รางระบายน้ำฝนก่อนบรรจบกับท่อระบายน้ำของกทม. การเก็บตัวอย่างจะต้องกระทำในวันเวลาที่ไม่มีฝนตก เพราะขณะฝนตกจะมีน้ำฝนมาเจือจางน้ำเสียจากตลาด ทำให้อัตราไหลและลักษณะน้ำเสียแปรเปลี่ยนไป สำหรับตลาด 1 มีจุดระบายออกสองจุดจึงได้วัดอัตราไหลโดยใช้วิธีกระบอกตวงที่รู้ปริมาตรรองรับน้ำตรงปลายท่อพร้อมจับเวลาและเก็บตัวอย่างทั้งสองจุด แล้วจึงนำมาผสมรวมตามสัดส่วนก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการต่อไป สำหรับตลาด 2 การวัดอัตราไหลใช้ภาชนะที่ทราบปริมาตรรองรับน้ำเสียพร้อมจับเวลาเมื่อน้ำเสียเต็มกะบะ การเก็บตัวอย่างน้ำเสียจากตลาดทั้งสองแห่งได้ใช้แบบจ้วงและแบบผสมรวม 24 ชม.

4.3.4 ข้อมูลจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยน้ำเสียจากตลาดทั้งสองแห่ง ได้แยกเสนอเป็น 3 หัวข้อ คือ 4.3.4.1 ลักษณะน้ำเสีย 4.3.4.2 ปริมาณน้ำเสีย 4.3.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ย สำหรับข้อมูลดิบ อันได้แก่ อัตราไหลและลักษณะน้ำเสียแต่ละประเภทที่เวลาต่างๆกันและรายละเอียดอื่นๆ ได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก ง.

4.3.4.1 ลักษณะน้ำเสียจากตลาด

ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลสรุปของลักษณะน้ำเสีย เพื่อที่จะนำไปใช้งานได้ดังแสดงในตารางที่ 4.31-4.32 ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยและโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆทั้งแบบจ้วงและแบบผสมรวมในรูป บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส เอฟโอจี และพีเอชมีค่าแตกต่างกัน นอกจากนั้นรูปที่ 4.18 อันเป็นกราฟแสดงตัวอย่างของรูปแบบความสัมพันธ์ของลักษณะน้ำเสียในรูปของ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น และเอสเอส เทียบต่อเวลา

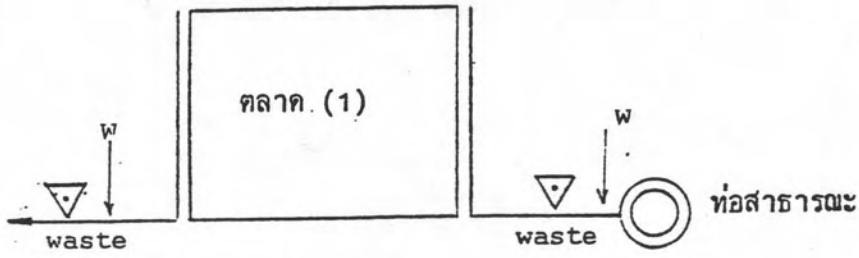

จุดเก็บตัวอย่างน้ำของตลาด (1)

รูปที่ 4.16 แผนภูมิจุดเก็บน้ำเสียสำหรับตลาด 1

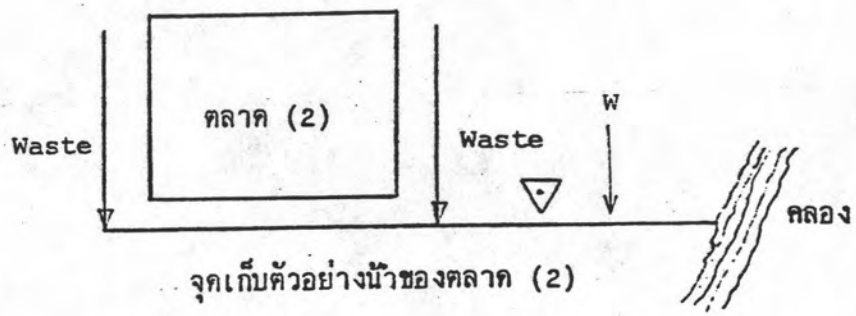

จุดเก็บตัวอย่างน้ำของตลาด (2)

▽ จุดวัดอัตราไหลและเก็บตัวอย่าง

รูปที่ 4.17 แผนภูมิจุดเก็บตัวอย่างน้ำเสียสำหรับตลาด 2

Table 4.31 Characteristics of Wastewater from Market 1

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	n-1
BOD:grab	72	102 - 4550	1076	650	859.32
BOD:composite	7	788 - 2400	1172	700	581.98
COD:grab	84	207 - 7774	2041	1200	1895.58
COD:composite	7	1279 - 7057	2528	1500	2029.66
TKN:grab	24	26.6 - 289.8	96.6	53.0	61.13
TKN:composite	7	38.4 - 95.2	76.5	57.0	18.59
PO_4:grab	24	2.0 - 20.0	6.1	3.5	4.58
PO_4:composite	7	0.5 - 15.0	5.1	1.3	4.77
SS :grab	24	450 - 2264	921	500	604.31
SS :composite	7	92 - 1250	662	510	444.25
FOG:composite	7	740 - 1240	897	500	211.16
pH :grab	84	4.38 - 7.51	6.83	-	0.47
pH :composite	7	6.03 - 7.20	6.67	-	0.41
temp:grab	84	23.0 - 29.5	26.0	-	1.31

Note :-

n = Number of samples

Wastewater : Total wastewater except toilet wastewater

Table 4.32 Characteristics of Wastewater from Market 2

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	54	108 - 4733	1244	750	963.05
BOD:composite	8	403 - 2225	1074	710	518.61
COD:grab	96	208 - 7621	2288	1600	1573.69
COD:composite	8	981 - 4007	1955	1400	919.52
TKN:grab	24	7.7 - 150.5	44.5	17.0	31.85
TKN:composite	8	21.0 - 44.1	31.3	26.0	8.41
PO_4:grab	24	0.5 - 10.0	3.6	2.0	2.40
PO_4:composite	8	2.0 - 5.5	2.8	2.5	1.17
SS :grab	24	42 - 970	398	190	266.19
SS :composite	8	168 - 921	440	240	219.53
FOG:composite	5	1100 - 1400	1276	1250	147.91
pH :grab	96	4.79 - 6.90	6.18	-	0.37
pH :composite	8	6.15 - 6.64	6.31	-	0.17
temp:grab	96	23.0 - 27.0	26.0	-	0.71

Note :-

n = Number of samples

Wastewater : Total wastewater except toilet wastewater

สำหรับการเก็บตัวอย่างวันหนึ่ง (ส่วนค่าต่างๆสำหรับวันอื่นๆหาดูได้จากภาคผนวก ง.) รูปนี้แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของลักษณะน้ำเสีย อนึ่งค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่างแบบจ้วงก็ชี้ให้เห็นถึงความแปรปรวนของข้อมูลต่างๆซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สูงพอควร ฉะนั้นค่าเฉลี่ยทางเลขคณิตอาจให้ความหมายของลักษณะน้ำเสียผิดไปจากความเป็นจริงได้ ค่าที่ผู้วิจัยแนะนำให้ใช้สำหรับการอ้างอิงว่าเป็นตัวแทนของลักษณะน้ำเสียของตลาด คือ ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่างแบบผสมรวม เช่นเดียวกับภัตตาคาร ผู้วิจัยได้รวบรวมลักษณะน้ำเสียที่แนะนำไว้ในตารางที่ 4.33 กล่าวคือ ตลาด 1 น้ำเสียมีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมค่อนข้างสูง คือ บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น เท่ากับ 1,172, 2,528, 662 และ 76.5 มก./ล. ในขณะที่ฟอสเฟตมีค่า 5.1 มก./ล. และและเอฟโอจีมีค่า 897 มก./ล. ส่วนตลาด 2 น้ำเสียมีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมค่อนข้างสูงเช่นกันคือ 1,074, 1,955, 440 และ 31.3 มก./ล.ตามลำดับ ส่วนฟอสเฟตมีค่า 2.8 มก./ล. และเอฟโอจีมีค่า 1,276 มก./ล. น้ำเสียเฉลี่ยแบบผสมรวมของตลาด ซึ่งเฉลี่ยตามจำนวนวันที่เข้าเก็บเก็บตัวอย่างของตลาดแต่ละแห่งมีค่า บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น คือ 1,120 2,222, 544 และ 52.4 มก./ล. ส่วนฟอสเฟตมีค่า 3.9 มก./ล. และเอฟโอจีมีค่า 1,099 มก./ล.

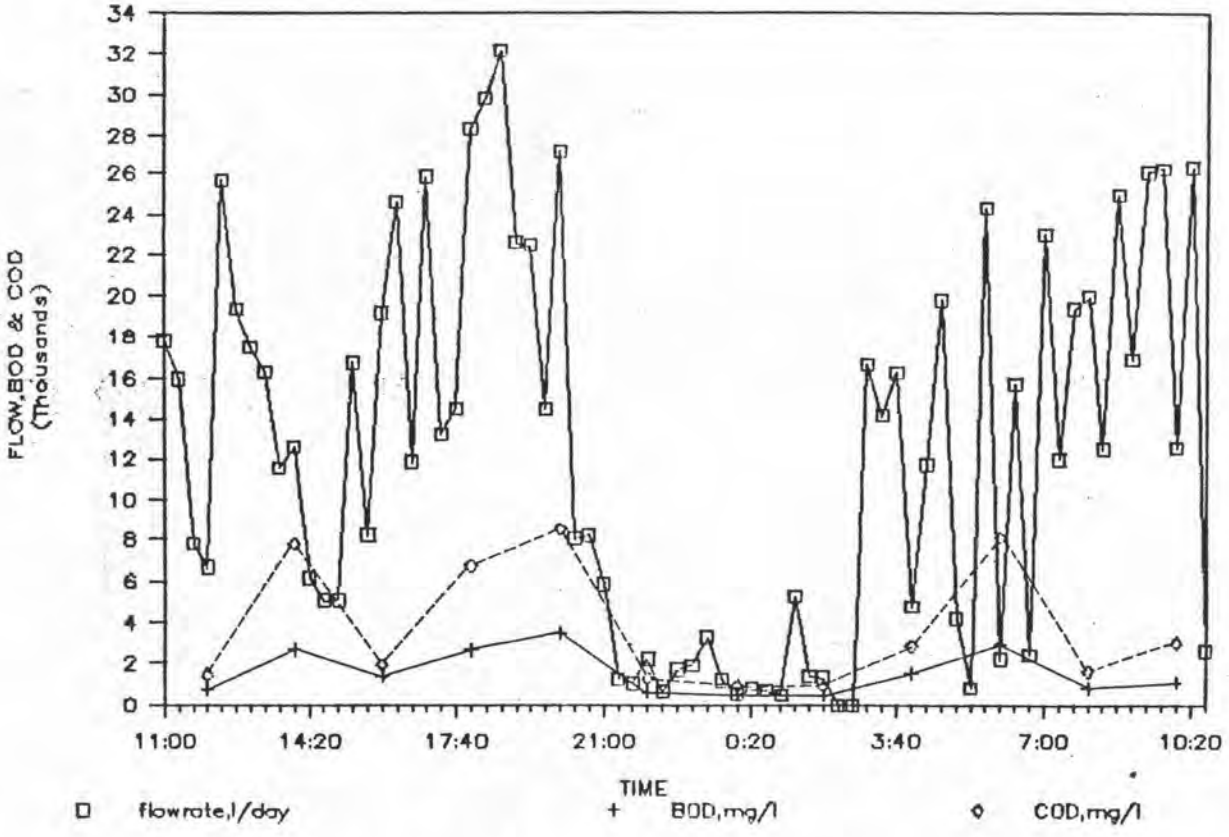

รูปที่ 4.18 ลักษณะน้ำเสีย เทียบต่อเวลาสำหรับตลาด (10/2/87)

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมจากตลาด

หน่วย : มก./ล.ยกเว้น พีเอช

ตัวกำหนดลักษณะน้ำเสีย	น้ำเสีย		
	ตลาด 1	ตลาด 2	เฉลี่ย
BOD	1,172	1,074	1,120
COD	2,528	1,955	2,222
SS	662	440	544
TKN	76.5	31.3	52.4
PO_4	5.1	2.8	3.9
FOG	897	1,276	1,099
pH	6.67	6.31	6.48

4.3.4.2 ปริมาณน้ำเสียจากตลาด

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลปริมาณน้ำเสียและพีกแฟกเตอร์สำหรับอัตราไหลของน้ำเสียจากตลาด รูปที่ 4.19-4.20 เป็นตัวแทนความสัมพันธ์ของอัตราไหลที่เวลาต่างๆกันในรอบ 1 วันสำหรับน้ำเสียตลาด 1 และ 2 ตามลำดับ ข้อมูลนี้จักเป็นประโยชน์ต่อวิศวกรในการนำไปใช้ประกอบการออกแบบระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เห็นได้ว่าอัตราไหลที่เวลาต่างๆมีความแตกต่างกันมากพอควร จากกราฟเบื้องต้น เมื่อทราบพื้นที่ใต้กราฟจะหาปริมาณน้ำเสียต่อวันและอัตราไหลเฉลี่ยต่อชั่วโมงและนาทีได้ เมื่อทราบจำนวนขนาดพื้นที่* จะสามารถหาปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยในหน่วย ลิตร/ตร.ม.-วัน(รายละเอียดหาดูได้ในภาคผนวก ง.) ส่วนพีกแฟกเตอร์ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียได้จากการคำนวณนี้โดยนำอัตราไหลเฉลี่ยไปหารอัตราไหลสูงสุดของแต่ละวัน ดังแสดงรายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ฉ. ตารางที่ 4.34 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียต่อวัน และตารางที่ 4.35 เป็นข้อมูลสรุป

\# ตารางเมตร : คิดจากพื้นที่ทั้งหมด

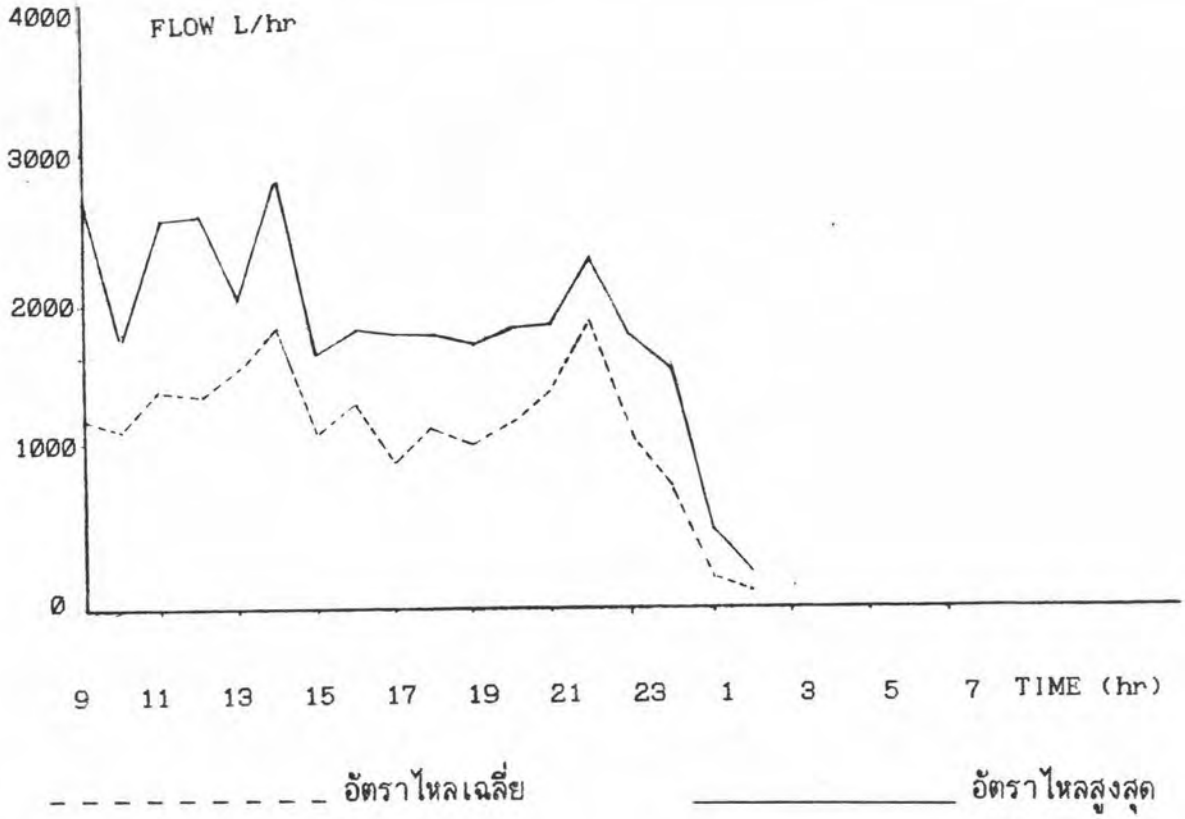

รูปที่ 4.19 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำเสียที่เวลาต่างๆในรอบ 1 วัน สำหรับตลาด 1

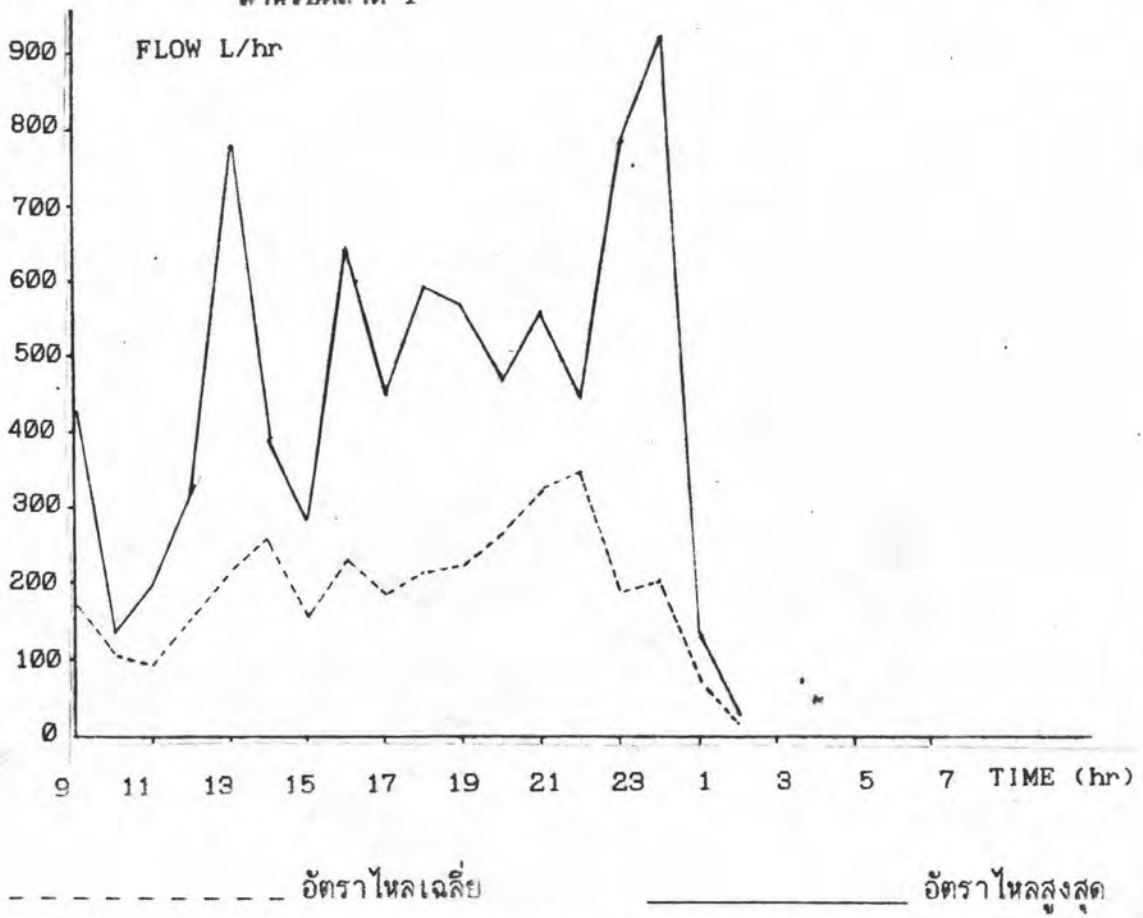

รูปที่ 4.20 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำเสียที่เวลาต่างๆในรอบ 1 วัน สำหรับตลาด 2

ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและฟีกแฟกเตอร์สำหรับน้ำเสียจากตลาด กล่าวคือ ตลาด 1 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 11 ลบ.ม./ว. และปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเท่ากับ 21.10 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนฟีกแฟกเตอร์เท่ากับ 2.78 ส่วนตลาด 2 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 2.85 ลบ.ม./ว. และปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเท่ากับ 16.29 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนฟีกแฟกเตอร์เท่ากับ 4.23

ตารางที่ 4.34 ปริมาณน้ำเสียต่อวันสำหรับตลาด

Types of Wastewater	Flow per day (cubic meter/day)			Average Flow
	Range	Average	σ_{n-1}	(l/hr-meters^2*)
Market 1	8.54 - 12.46	11	1.40	0.88
Market 2	2.32 - 3.56	2.85	0.38	0.68

Note:- * Total area

ตารางที่ 4.35 ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและฟีกแฟกเตอร์ของน้ำเสียทั้งหมดสำหรับตลาด

แหล่งกำเนิด	ประเภทน้ำเสีย	ฟีกแฟกเตอร์	ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย(ลิตร/ตร.ม.*-วัน)
ตลาด 1	น้ำเสีย	2.78	21.10
ตลาด 2	น้ำเสีย	4.23	16.29

หมายเหตุ : * พื้นที่ทั้งหมด

4.3.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับตลาด

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลมลสารเฉลี่ยหรือค่าสมมูลประชากรในรูปต่างๆ อันได้แก่ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส ฟอสเฟต และเอฟโอจี ซึ่งได้จากการคำนวณโดยผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับลักษณะน้ำเสียที่ได้จากตัวอย่างประเภทต่างๆในแต่ละวันที่เข้าทำการวิจัย ด้วยเหตุผลที่ลักษณะน้ำเสียจากตัวอย่างแบบจ้วงมีความแปรปรวนมาก ในทำนองเดียวกับภัตตาคาร จึงไม่ขอนำไปใช้ในการคำนวณหาปริมาณมลสารเฉลี่ย ฉะนั้นปริมาณมลสารเฉลี่ยที่จะนำไปใช้เป็นตัวแทนสำหรับตลาดต้องอาศัยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมเป็นฐานในการคำนวณ ตารางที่ 4.36-4.37 เป็นปริมาณมลสารเฉลี่ยของทุกๆวันที่เข้าทำการวิจัยสำหรับน้ำเสียจากตลาด 1 และ 2 ตามลำดับ ซึ่งได้จากผลคูณปริมาณน้ำเสียกับค่าเฉลี่ยและ/หรือโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของตัวอย่างน้ำเสียแบบผสมรวม จากข้อมูลเห็นได้ว่าปริมาณน้ำเสียที่ได้ในรูปต่างมีค่าแตกต่างกัน เช่น ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับน้ำเสียในรูปบีโอดี (เทียบต่อ ตร.ม.-วัน) มีค่าเท่ากับ 24.88 และ 17.55 ก./ตร.ม.-ว. สำหรับตลาด 2 (ดูตารางที่ 4.36) เนื่องจากค่าบีโอดีที่ได้ในแต่ละวันแตกต่างกันไม่ว่าจะหาเป็นค่าเฉลี่ยหรือโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% จึงเป็นการยากที่จะพิจารณานำค่าใดไปใช้เป็นตัวแทน อย่างไรก็ตามค่าที่ได้จากกราฟของโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ในกรณีที่ข้อมูลมีจำนวนน้อย ผลที่ได้จะมีความน่าเชื่อถือต่ำหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผลที่ได้แฝงความคลาดเคลื่อนอยู่ (ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 4.1.4.3 และ 4.2.4.3) ผู้วิจัยขอแนะนำค่าที่ได้จากการใช้ค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิตเป็นองค์ประกอบในการหาปริมาณมลสารเป็นตัวแทนของปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับตลาด ตารางที่ 4.38 เป็นข้อมูลสรุปปริมาณมลสารเฉลี่ยในรูปบีโอดีที่แนะนำสำหรับน้ำเสียจากตลาด กล่าวคือ ตลาด 1 น้ำเสียมีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 24.88 ก./ตร.ม.-ว. ตลาด 2 น้ำเสียมีปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 17.55 ก./ตร.ม.-ว.

4.3.5 ปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากตลาดที่ระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

การหาปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากตลาดต้องอาศัยปริมาณมลสารเฉลี่ยและขนาดพื้นที่ของตลาดทั้งหมดในเขตกทม.และปริมลฑลเป็นฐานการคำนวณ ปริมาณมลสารเฉลี่ยในหน่วย ก.บีโอดี/ตร.ม./วัน ซึ่งน้ำเสียนี้รวมที่ระบายสู่ท่อกทม. หรือแม่น้ำเจ้าพระยาอันมีผลกระทบต่อมลพิษทางน้ำ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าตลาดอื่นๆก็มีสภาพการใช้น้ำทำนองเดียวกับตลาดทั้งสองแห่งนี้ ส่วนจำนวนตลาดและจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของตลาดในกทม.และปริมณฑลที่จดทะเบียนไว้กับทางการได้รวมไว้ในตารางที่ 4.39 สำหรับตำแหน่งตลาดได้แสดงไว้ในรูปที่ 4.21 เมื่อรวมปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากตลาดที่ระบายสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้ทั้งสิ้น 5,218 กก.บีโอดี/วัน

Table 4.36 Population Equivalence of Wastewater from Market 1

Parameters	Population Equivalence gm/m^2 - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	24.88	13.86
COD:comp	54.70	29.71
TKN:comp	1.64	1.12
PO_4:comp	0.10	0.02
SS :comp	13.75	10.10
FOG:comp	18.79	9.90

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg.or P50% value of each parameters,for each sampling days)

Wastewaters = Total wastewater except toilet wastewater

Table 4.37 Population Equivalence of Wastewater from Market 2

Parameters	Population Equivalence gm/m^2 - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	17.55	11.56
COD:comp	32.21	22.80
TKN:comp	0.52	0.42
PO_4:comp	0.04	0.04
SS :comp	7.12	3.90
FOG:comp	19.63	20.36

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg.or P50% value of each parameters,for each sampling days)

Wastewaters = Total wastewater except toilet wastewater

ตารางที่ 4.38 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับตลาด

ประเภทน้ำเสีย	ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย(ก.บีโอดี/ตร.ม.-วัน)		
	ตลาด 1	ตลาด 2	เฉลี่ย
น้ำเสีย	24.88	17.55	21.2

4.3.6 วิจารณ์ผล

ลักษณะน้ำเสียจากตลาดที่ทำการศึกษาวิจัยนี้ ได้แสดงในตารางที่ 4.33 มีค่าแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ ค่าบีโอดีและซีโอดีของน้ำเสียจากตลาด 1 คือ 1,172 และ 2,528 มก./ล. ส่วนตลาด 2 คือ 1,074 และ 1,955 มก./ล.ตามลำดับ สาเหตุเกิดจากทำเลที่ตั้งของตลาด และอัตราการขายของตลาดไม่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาวิจัยนี้นับว่าค่าบีโอดีใกล้เคียงกันมาก คือแตกต่างกันเพียง 8% เท่านั้น ค่าบีโอดีและซีโอดีของตลาดมีค่ามากเช่นนี้มาจากการขายของตามตลาดส่วนมากจะมีการขายเนื้อสัตว์ต่างๆ เมื่อล้างเนื้อสัตว์ก็จะเกิดคราบไขมันและเนื้อเยื่อต่างๆ ซึ่งพวกนี้จะทำให้ปริมาณบีโอดีและซีโอดีสูงขึ้น ซึ่งตลาดโดยทั่วไปจะเหมือนกับตลาดที่เข้าศึกษาวิจัยนี้เช่นกัน

ปริมาณเอสเอสของตลาดทั้งสองแห่งที่ศึกษามีค่าค่อนข้างสูง ตลาด 1 มีค่า 662 มก./ล. ส่วนตลาด 2 มีค่า 440 มก./ล. สาเหตุเนื่องจากการขายผักสดจะมีดินซึ่งปะปนมากับผักต่างๆที่ขุดออกมาจากสวนหรือไร่ เมื่อล้างผักก่อนจะออกขาย ดินพวกนี้จะหลุดออกไปผสมรวมกับน้ำเสียทำให้ปริมาณเอสเอสมีค่าสูงมาก ค่าทีเคเอ็นมีค่าค่อนข้างสูงคือ 76.5 และ 31.3 มก./ล.สำหรับตลาด 1 และตลาด 2 ตามลำดับ สาเหตุเกิดจากการล้างเนื้อและล้างผักต่างๆ คือโปรตีนของสัตว์และของพืชมีส่วนช่วยเพิ่มค่าทีเคเอ็น ค่าฟอสฟอรัสมีค่า 5.1 และ 2.8 มก./ล. ตามลำดับเกิดจากกิจกรรมล้างตลาด ส่วนเอฟโอจีมีค่าสูงมาก คือ 897 และ 1,276 มก./ล. สาเหตุเกิดจากการล้างเนื้อสัตว์ต่างๆที่ขายอยู่ตามตลาดนั่นเอง

ตารางที่ 4.39 สรุปจำนวนตลาด จำนวนแผง และขนาดพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พ.ศ.2530

ลำดับ	จังหวัด - เขต	จำนวนตลาด	จำนวนแผง	ขนาดพื้นที่ (ตร.ม.)	ร้อยละ
1	พระนคร	9	3,395	15,659	6.28
2	คลองสาน	8	889	10,132	4.06
3	ดุสิต	13	1,799	14,456	5.79
4	ตลิ่งชัน	-	-	-	-
5	ธนบุรี	13	1,134	8,920	3.57
6	บางกอกน้อย	14	2,121	12,854	5.15
7	บางกอกใหญ่	6	565	6,251	2.50
8	บางกะปิ	12	2,415	24,002	9.62
9	บางขุนเทียน	7	1,162	6,950	2.79
10	บางเขน	11	2,877	13,225	5.30
11	บางรัก	4	728	4,014	1.61
12	ปทุมวัน	7	925	11,820	4.74
13	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	7	667	8,021	3.22
14	พญาไท	10	1,032	14,164	5.68
15	พระโขนง	30	4,332	35,562	14.26
16	ภาษีเจริญ	4	901	3,260	1.31
17	มีนบุรี	3	590	1,350	0.54
18	ยานนาวา	12	1,007	6,765	2.71
19	ราษฎร์บูรณะ	5	563	3,143	1.26
20	ลาดกระบัง	1	71	1,500	0.60
21	สัมพันธวงศ์	6	814	5,135	2.06
22	หนองแขม	3	461	4,660	1.87
23	หนองจอก	1	140	1,706	0.68
24	ห้วยขวาง	10	2,451	9,392	3.76
รวม	กรุงเทพมหานคร	196	31,047	222,941	89.36

ตารางที่ 4.39 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด - เขต	จำนวนตลาด	จำนวนแผง	ขนาดพื้นที่ (ตร.ม.)	ร้อยละ
25	นนทบุรี	4	1,398	6,810	2.74
26	ปทุมธานี	3	220	10,000	4.00
27	สมุทรปราการ	7	1,923	9,730	3.90
	รวมทั้งสิ้น	210	34,588	249,481	100

ที่มา : 1) กองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร
2) เทศบาลเมืองบางบัวทอง
3) เทศบาลเมืองนนทบุรี
4) เทศบาลเมืองพระประแดง
5) เทศบาลเมืองสมุทรปราการ

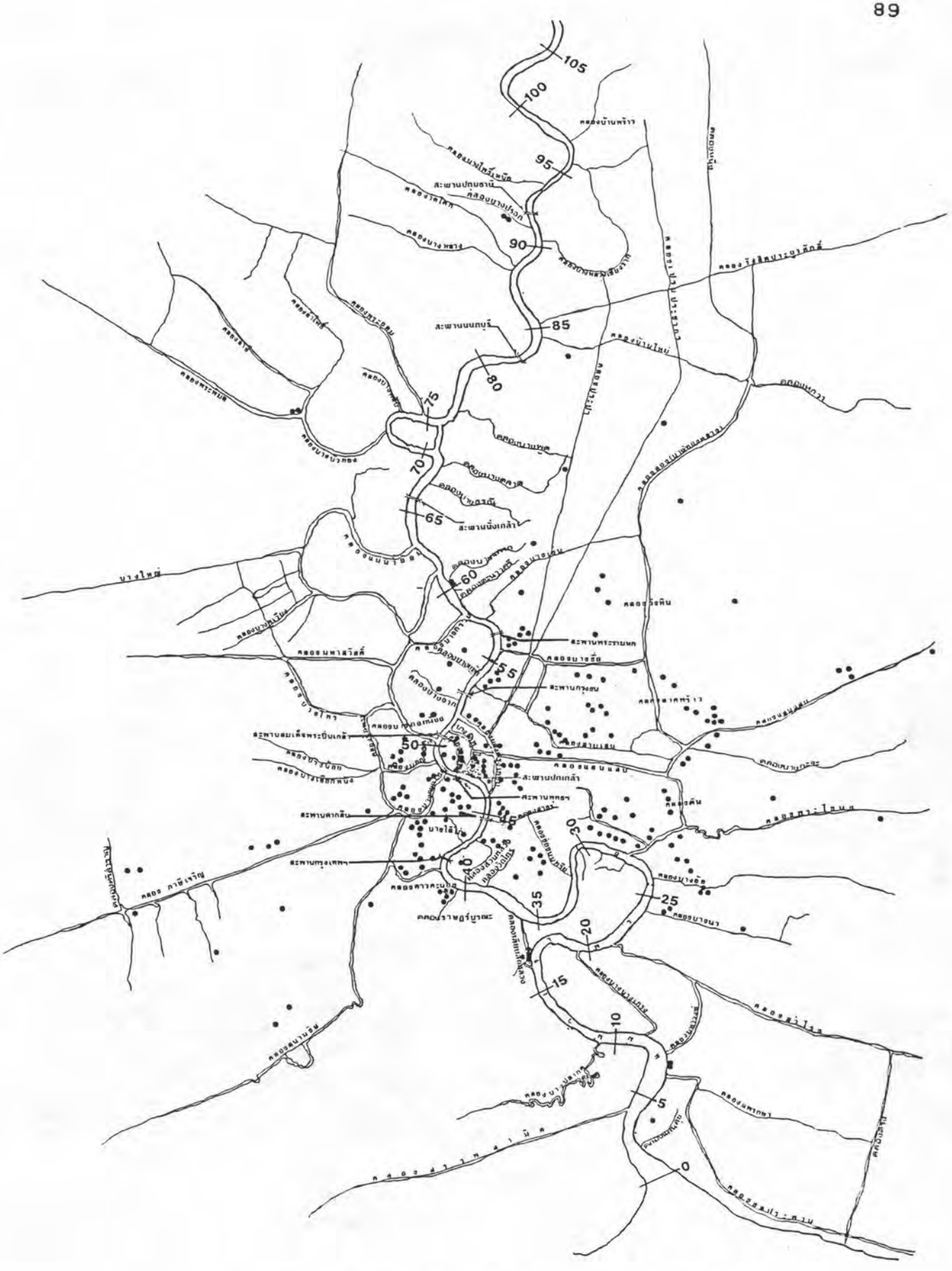

รูปที่ 4.21 ตำแหน่งตลาดในเขตกทม.และปริมณฑล

จากการเปรียบเทียบมาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน วล.กำหนดค่าบีโอดีไม่เกิน 20 มก./ล. แต่น้ำเสียเฉลี่ยสำหรับตลาดมีค่าบีโอดีเท่ากับ 1,123 มก./ล. แสดงว่าน้ำทิ้งจากตลาดควรจะได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษเช่นเดียวกับภัตตาคาร ค่าเอสเอสเฉลี่ยมีค่าสูงถึง 551 มก./ล. ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานน้ำทิ้งที่ วล.ยอมให้(30 มก./ล.) แสดงว่าสารแขวนลอยในน้ำเสียยังมีค่าสูงอยู่

ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ย(ค่าสป.) จากการวิจัยนี้ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.35 และ 4.38 ตามลำดับ เห็นได้ว่าปริมาณน้ำเสียของตลาด 1 และตลาด 2 มีปริมาณใกล้เคียงกันคือ ตลาด 1 เท่ากับ 21.10 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนตลาด 2 เท่ากับ 16.29 ล./ตร.ม.-ว. สาเหตุที่ต่างกันเนื่องจากทำเลที่ตั้งประเภทการขาย เช่น ขายผักมากกว่าขายพวกเนื้อสัตว์ต่างๆ หรือขายพวกเนื้อสัตว์ต่างๆมากกว่าขายผัก ในตลาด 1 มีการขายผักมากกว่าขายเนื้อ จึงมีการใช้น้ำมากกว่าเนื่องจากการขายผักจะต้องมีการพรมน้ำอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผักสดเสมอ ส่วนการขายเนื้อสัตว์ต่างๆจะใช้น้ำน้อยกว่ามาก ปริมาณน้ำเสียสำหรับตลาดเท่ากับ 18.69 ล./ตร.ม.-ว.

ปริมาณมลสารเฉลี่ยจากการวิจัยนี้ของทั้งสองตลาดเท่ากับ 24.88 และ 17.55 ก./ตร.ม.-ว.ตามลำดับ ส่วนปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับตลาดเท่ากับ 21.2 ก./ตร.ม.-ว. (ดูตารางที่ 4.38) สำหรับค่านี้เป็นค่าที่แนะนำให้ใช้เนื่องจากว่าผู้วิจัยได้เลือกวิจัยตลาดทั้งสองตลาด ตลาดหนึ่งเป็นตลาดขนาดเล็ก อีกตลาดหนึ่งเป็นตลาดขนาดกลาง ซึ่งในตามความจริงตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบันจะเป็นตลาดแบบนี้เป็นส่วนมาก

4.4 ห้างสรรพสินค้า

4.4.1 ข้อมูลจำเพาะของห้างสรรพสินค้าที่ศึกษา

ห้างสรรพสินค้าที่ได้คัดเลือกมาศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก) เป็นอาคารเดี่ยวแบบโดด มีทั้งหมด 4 ชั้น

ข) ขณะทำการเก็บตัวอย่างเปิดทำการเพียง 3 ชั้น ส่วนที่เหลือกำลังดำเนินการซ่อมแซม

ค) ชั้นที่ 1 เป็นที่ตั้งของห้างสรรพสินค้า ร้านค้าชิ่งเช่าพื้นที่ ร้านอาหารและร้านขนม

ง) ชั้นที่ 2 เป็นแผนกของเครื่องสำอาง เครื่องประดับสตรี

จ) ชั้นที่ 3 เป็นที่ตั้งของห้างสรรพสินค้า แผนกเสื้อผ้า ของเด็กเล่น

ฉ) เนื้อที่ทั้งหมด 9,456 ตร.ม. น้ำเสียทั้งหมดของอาคารจะเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียด้วยระบบเอเอส.

ช) น้ำเสียจะมีอัตราไหลสูงในช่วงเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนในวันธรรมดาจะมากหลังจาก 17.00 น. ไปแล้ว เพราะเป็นช่วงที่มีการเลิกงานในบริเวณแถบนั้น

4.4.2 ระบบบำบัดน้ำเสีย

รูปที่ 4.22 แสดงให้เห็นผังการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้า ระบบได้รับการออกแบบเป็นแบบเอเอส โดยรับน้ำเสียทั้งหมดจากอาคารไม่ว่าจะเป็น น้ำเสีย น้ำครัวและน้ำส้วม จะถูกระบายลงสู่ระบบบำบัดทั้งสิ้น ซึ่งน้ำเสียเหล่านี้จะไหลไปยังถังเติมอากาศ การดูแลและควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียจะมีฝ่ายช่างเป็นผู้รับผิดชอบโดยมีช่างประจำอยู่ 1 คน (ซึ่งต้องรับผิดชอบกิจการช่างทุกประเภท ตั้งแต่ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบปรับอากาศ จนกระทั่งถึงระบบบำบัดน้ำเสีย) โดยทั่วไปเครื่องสูบน้ำจะทำงานเองโดยอัตโนมัติเมื่อระดับน้ำถึงระดับที่กำหนด ระบบบำบัดน้ำเสียแห่งนี้ไม่เดินตลอด เมื่อถึงเวลา 20.00 น. ระบบจะปิดเนื่องจากเป็นคำสั่งของผู้จัดการเพราะต้องการประหยัดไฟฟ้า

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าระบบฯมีการทำงานไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลนี้จะเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียลดน้อยลง

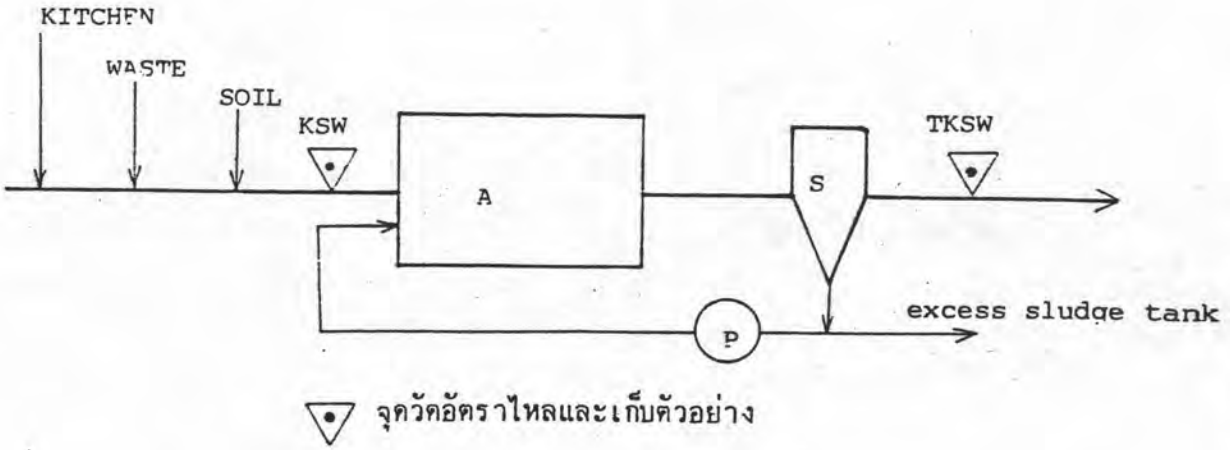

A : AERATION TANK S : SEDIMENTATION TANK

รูปที่ 4.22 แผนภูมิจุดเก็บตัวอย่างน้ำเสียสำหรับห้างสรรพสินค้า

4.4.3 การวัดอัตราไหลและการเก็บตัวอย่าง

ในที่นี้ห้างสรรพสินค้าได้ทำการวัดอัตราไหลโดยใช้ถังตวงที่รู้ปริมาตรรองรับน้ำเสียจากปลายท่อก่อนเข้าบ่อรับน้ำเสีย(พร้อมทั้งจับเวลา) ส่วนน้ำทิ้งรวมก็เช่นเดียวกัน การเก็บตัวอย่างได้ใช้ทั้งวิธีเก็บแบบจ้วง(grab) และแบบผสมรวม(composite) 24 ชั่วโมง ในกรณีหลังได้เก็บปริมาตรของตัวอย่างน้ำที่จะนำมาผสมรวมแปรผันตามอัตราไหลขณะนั้น

4.4.4 ข้อมูลจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้า ได้แยกเสนอเป็น 3 หัวข้อ คือ 4.4.4.1 ลักษณะน้ำเสีย 4.4.4.2 ปริมาณน้ำเสีย 4.4.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ย สำหรับข้อมูลดิบ อันได้แก่ อัตราไหลและลักษณะน้ำเสียแต่ละประเภทที่เวลาต่างๆกัน และรายละเอียดอื่นๆ ได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก จ.

4.4.4.1 ลักษณะน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้า

ผู้วิจัยขอนำสรุปข้อมูลของลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆได้แก่ น้ำครัว น้ำเสียและน้ำส้วม และน้ำทิ้ง รวมสู่ท่อสาธารณะเพื่อจะนำไปใช้งาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.40-4.41 เห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยและโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ของลักษณะน้ำเสียประเภทต่างๆ ทั้งแบบจ้วงและแบบผสมรวมในรูป บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส เอฟโอจี และพีเอช มีค่าแตกต่างกัน นอกจากนั้นรูปที่ 4.23 อันเป็นกราฟแสดงตัวอย่างของรูปแบบความสัมพันธ์ของลักษณะน้ำเสียในรูป บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น และเอสเอส เทียบต่อเวลาสำหรับการเก็บตัวอย่างวันหนึ่ง(ส่วนค่าต่างๆสำหรับวันอื่นๆจะหาดูได้จากภาคผนวก จ.) รูปนี้แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของลักษณะน้ำเสีย อนึ่งค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่างแบบจ้วงก็ชี้ให้เห็นถึงความแปรผันของข้อมูลต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สูงพอควร ฉะนั้นค่าเบี่ยงเบนทางเลขคณิตอาจให้ความหมายของลักษณะน้ำเสียผิดจากความเป็นจริงก็ได้ ค่าที่ผู้วิจัยแนะนำให้ใช้สำหรับการอ้างอิงเป็นตัวแทนลักษณะน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้าคือ ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่างแบบผสมรวม ผู้วิจัยได้รวบรวมลักษณะน้ำเสียที่แนะนำไว้ในตารางที่ 4.42 กล่าวคือ น้ำครัว น้ำเสียและน้ำส้วม มีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวมในรูป บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และทีเคเอ็น 81, 224, 61 และ 66.8 มก./ล.ตามลำดับ ฟอสเฟตมีค่า 10.1 มก./ล. ส่วนเอฟโอจีมีค่า 577 มก./ล. น้ำทิ้งมีค่าเฉลี่ยแบบผสมรวม ในรูป บีโอดี ซีโอดี เอสเอส และ ทีเคเอ็น 66, 154, 52 และ 17.8 มก./ล.ตามลำดับ

ฟอสเฟตมีค่า 7.3 มก./ล. ส่วนเอฟโอจีมีค่า 535 มก./ล.

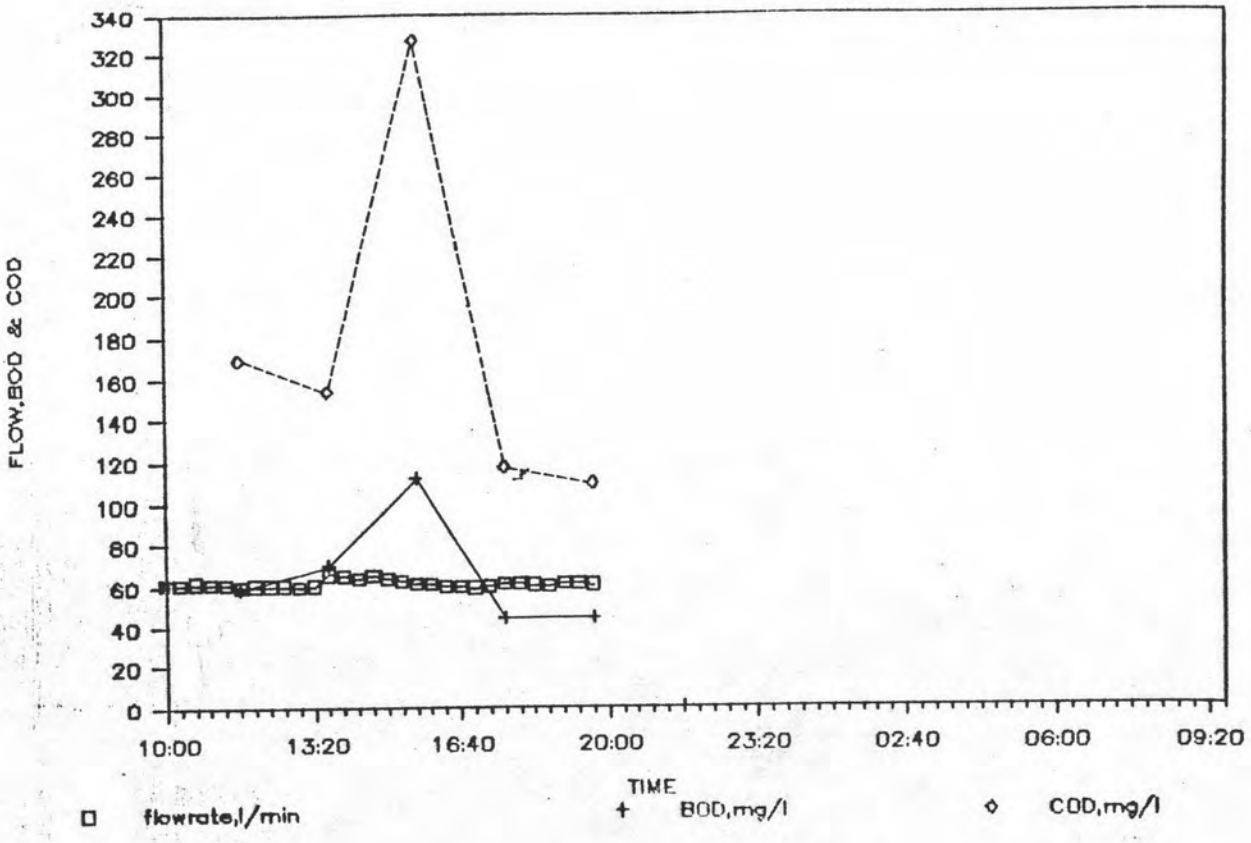

รูปที่ 4.23 ลักษณะน้ำเสียเทียบต่อเวลา สำหรับห้างสรรพสินค้า (15/7/87)

Table 4.40 Characteristics of Soil and Wastewater from Department Store

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	35	20 - 305	88	65	57.30
BOD:composite	7	41 - 123	81	78	26.77
COD:grab	35	72 - 696	253	200	140.81
COD:composite	7	147 - 387	224	208	84.15
TKN:grab	10	18.9 - 147.0	68.6	60	41.67
TKN:composite	7	42.0 - 82.6	66.8	70	13.16
PO_4:grab	10	4.2 - 30.5	16.7	15	8.06
PO_4:composite	7	3.0 - 22.0	10.1	7.2	7.95
SS :grab	10	13 - 282	80	60	81.66
SS :composite	7	37 - 89	61	56	23.10
FOG:composite	6	420 - 710	577	560	130.17
pH :grab	35	6.74 - 8.18	7.64	-	0.31
pH :composite	7	6.82 - 8.14	7.51	-	0.49
temp:grab	35	31.0 - 32.0	32.0	-	0.47

Note :-

n = Number of samples

Table 4.41 Characteristics of Treated Effluent from Department Store

Units:mg/l except pH&temp

Parameters	n	Range	Average	P 50%	σ_{n-1}
BOD:grab	33	48 - 152	75	57	23.42
BOD:composite	7	50 - 98	66	63	17.23
COD:grab	35	94 - 264	152	135	39.80
COD:composite	7	70 - 208	154	150	45.26
TKN:grab	10	9.1 - 32.2	17.5	16	6.86
TKN:composite	7	11.2 - 23.8	17.8	17	4.86
PO_4:grab	10	4.2 - 31.2	14.3	13	8.18
PO_4:composite	7	2.2 - 12.8	7.3	6	4.32
SS :grab	10	41 - 103	63	60	16.59
SS :composite	7	29 - 76	52	48	20.90
FOG:composite	6	320 - 730	535	500	188.54
pH :grab	35	6.55 - 7.86	6.93	-	0.39
pH :composite	7	6.65 - 7.22	6.83	-	0.22
temp:grab	35	31.0 - 32.0	32.0	-	0.18

Note :-

n = Number of samples

ตารางที่ 4.42 ค่าเฉลี่ยลักษณะน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้า

หน่วย : มก./ล. ยกเว้นพีเอช

ตัวกำหนดลักษณะน้ำเสีย	น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม	น้ำทิ้ง
BOD	81	66
COD	224	154
SS	61	52
TKN	66.8	17.8
PO_4	10.1	7.3
FOG	557	535
pH	7.51	6.83

4.4.4.2 ปริมาณน้ำเสียสำหรับห้างสรรพสินค้า

ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลปริมาณน้ำเสียและพีกแฟกเตอร์ของอัตราไหลของน้ำเสียสำหรับห้างสรรพสินค้า รูปที่ 4.24-4.25 เป็นตัวแทนความสัมพันธ์ของอัตราไหลที่เวลาทำการ(10.00-20.00 น.)ในรอบ 1 วัน สำหรับน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม กับน้ำทิ้งรวมตามลำดับ ข้อมูลนี้จัดเป็นประโยชน์ต่อวิศวกรในกานนำไปใช้ประกอบการออกแบบระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เห็นได้ว่าอัตราไหลที่เวลาต่างๆมีความแตกต่างกันมากพอควร จากกราฟข้างต้นเมื่อทราบพื้นที่ใต้กราฟจะหาปริมาณน้ำเสียต่อวันและอัตราไหลเทียบเฉลี่ยต่อชั่วโมงและนาทีได้ เมื่อทราบจำนวนขนาดพื้นที่*ของห้างสรรพสินค้า จะสามารถหาปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยในหน่วย ล./ตร.ม.-ว. (รายละเอียดหาดูได้จากภาคผนวก จ.) ส่วนพีกแฟกเตอร์ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ได้จากการคำนวณโดยการนำเอาอัตราไหลเฉลี่ยไปหารอัตราไหลสูงสุดของแต่ละวัน ดังแสดงรายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ฉ. อนึ่งหลังจากเวลา 20.00 น. ไม่สามารถเข้าทำการวัดอัตราไหลของน้ำเสียในอาคารได้ เนื่องจากกฎเกณฑ์ที่เจ้าของอาคารห้ามมิให้พนักงานอยู่ในอาคารดังกล่าว และผู้วิจัยเชื่อว่าไม่มีการ

ตารางเมตร : คิดจากพื้นที่ทั้งหมด

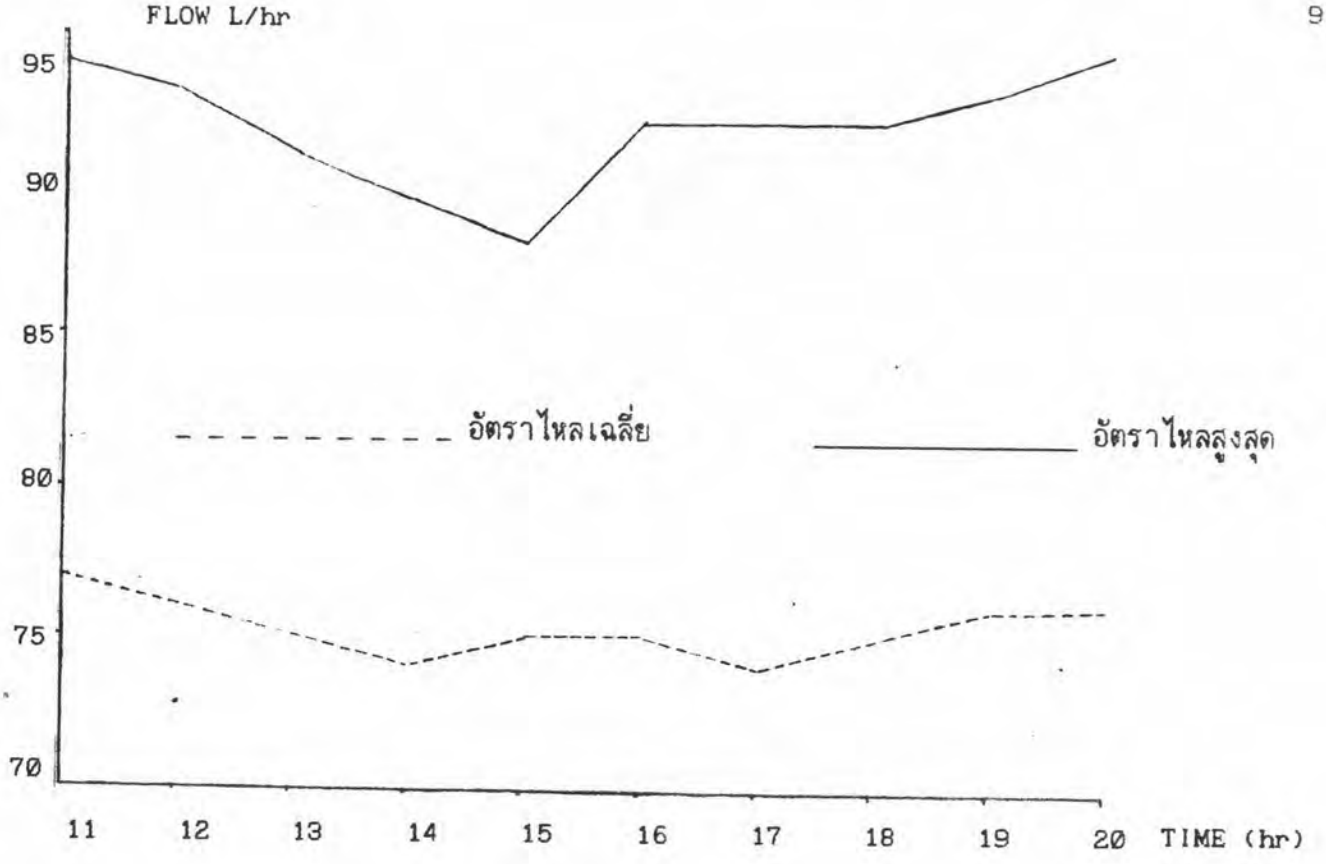

รูปที่ 4.24 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วมที่เวลาต่างๆ ในรอบ 1 วัน สำหรับห้างสรรพสินค้า

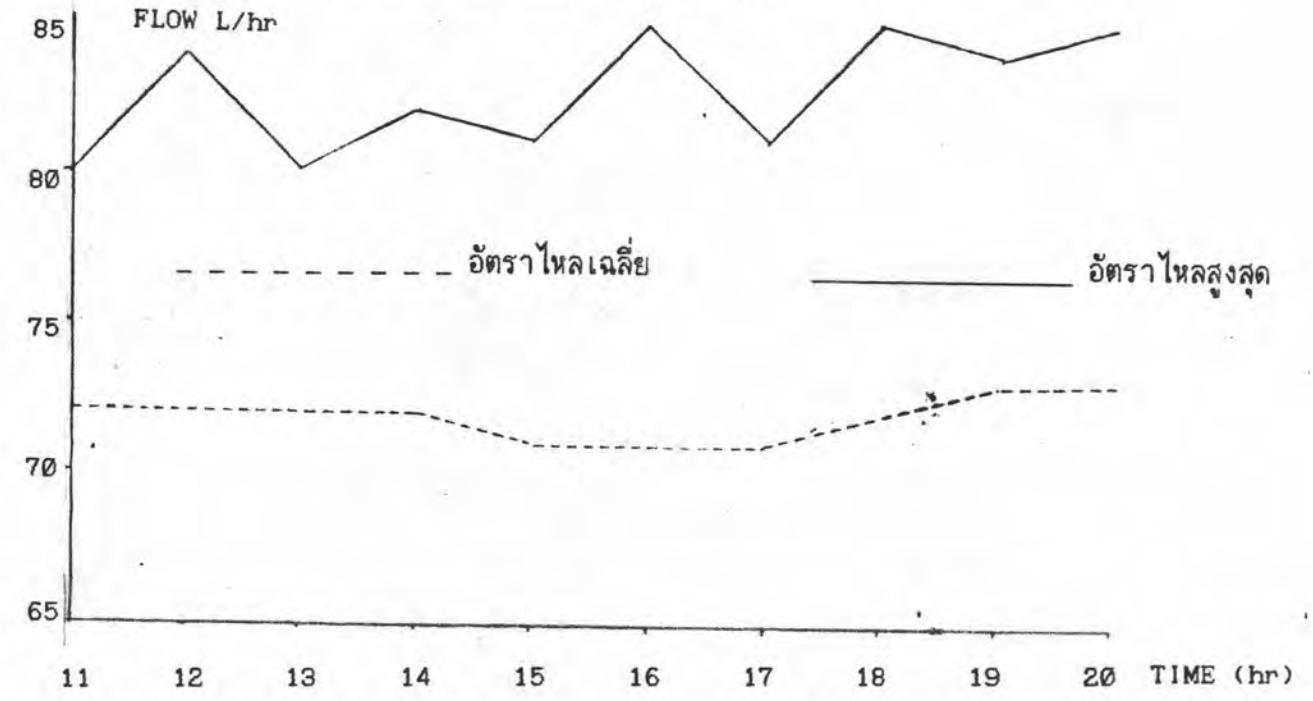

รูปที่ 4.25 อัตราไหลเฉลี่ยและอัตราไหลสูงสุดของน้ำทิ้งจากระบบบำบัดฯที่เวลาต่างๆ ในรอบ 1 วัน สำหรับห้างสรรพสินค้า

ใช้น้ำเลยในช่วงเวลาดังกล่าว จึงไม่มีผลต่อการวิจัยนี้ ตารางที่ 4.43 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียต่อวัน และตารางที่ 4.44 เป็นข้อมูลปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและพีกแฟกเตอร์สำหรับน้ำเสียประเภทต่างๆ จากห้างสรรพสินค้า กล่าวคือ น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 1.06 ในทำนองเดียวกันน้ำทิ้งมีปริมาณน้ำเสียต่อวันเท่ากับ 40.85 ลบ.ม./ว. และปริมาณน้ำเสียเท่ากับ 4.32 ล./ตร.ม.-ว. ส่วนพีกแฟกเตอร์เท่ากับ 1.12

ตารางที่ 4.43 ปริมาณน้ำเสียต่อวันสำหรับห้างสรรพสินค้า

Types of Wastewater	Flow per day (cubic meter/day)			Average Flow
	Range	Average	6_{n-1}	(l/hr-meters^2*)
Soil&Wastewater	36.44 - 53.04	45.21	8.24	0.48
Effluent	30.67 - 49.23	40.85	5.94	0.43

Note :- * = Total area

ตารางที่ 4.44 ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยและพีกแฟกเตอร์เฉลี่ยสำหรับห้างสรรพสินค้า

ประเภทน้ำเสีย	พีกแฟกเตอร์	ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย ลิตร/ตร.ม.*-วัน
น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม	1.06	4.78
น้ำทิ้ง	1.12	4.32

หมายเหตุ : * พื้นที่ทั้งหมด

4.4.4.3 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับห้างสรรพสินค้า

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลปริมาณมลสารเฉลี่ยหรือค่าสมมูลประชากรในรูปต่าง อันได้แก่ บีโอดี ซีโอดี ทีเคเอ็น เอสเอส ฟอสเฟต และเอฟโอจี ซึ่งได้จากการคำนวณโดยผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับลักษณะน้ำเสีย (ที่ได้จากตัวอย่างน้ำเสียประเภทต่างๆในแต่ละวันที่เข้าทำการวิจัย) เป็นองค์ประกอบในการคำนวณ ด้วนเหตุที่ลักษณะน้ำเสียจากตัวอย่างแบบจ้วงมีความแปรปรวนมากทำนองเดียวกับภัตตาคาร ผู้วิจัยไม่ขอนำไปใช้ในการคำนวณค่าปริมาณมลสารเฉลี่ย ฉะนั้นค่าปริมาณมลสารเฉลี่ยที่จะนำไปใช้เป็นตัวแทนสำหรับห้างสรรพสินค้าต้องอาศัยลักษณะน้ำเสียแบบผสมรวมเป็นฐานการคำนวณ ตารางที่ 4.45-4.46 เป็นค่าปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับ น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม กับน้ำทิ้งตามลำดับ ซึ่งได้จากผลคูณของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยกับค่าลักษณะน้ำเสียและ/หรือ โอกาสความน่าจะเป็นที่ 50%ของตัวอย่างแบบผสมรวม เนื่องจากค่าบีโอดีที่ได้ในแต่ละวันแตกต่างกันไม่ว่าจะหาเป็นค่าเฉลี่ยหรือโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% จึงเป็นการยากที่จะพิจารณานำค่าใดไปใช้เป็นตัวแทน แต่ค่าโอกาสความน่าจะเป็นที่ 50% ในกรณีที่ข้อมูลมีจำนวนน้อยจะมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้สูงมากทำนองเดียวกับภัตตาคาร ผู้วิจัยขอแนะนำปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับห้างสรรพสินค้า ซึ่งได้จากค่าเฉลี่ยแบบเลขคณิตเป็นองค์ประกอบในการคำนวณ ดังแสดงในตารางที่ 4.47 มีค่าปริมาณมลสารเฉลี่ยเท่ากับ 0.27 กรัม/ตร.ม.-วัน

4.4.5 ปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากห้างสรรพสินค้าที่ระบายสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

การหาปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากห้างสรรพสินค้าต้องอาศัยปริมาณมลสารเฉลี่ยและขนาดพื้นที่ของห้างสรรพสินค้าทั้งหมดในเขตกทม.และปริมณฑลเป็นฐานการคำนวณ ปริมาณมลสารเฉลี่ยในหน่วย ก.บีโอดี/ตร.ม.-วัน จากตารางที่ 4.47 คือ 0.27 ก.บีโอดี/ตร.ม./วัน ซึ่งน้ำเสียนี้จะรวมที่ท่อระบายสู่ท่อกทม.หรือแม่น้ำเจ้สพระยาอันมีผลกระทบต่อภาวะมลพิษทางน้ำ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าห้างสรรพสินค้าอื่นๆก็มีสภาพการใช้น้ำทำนองเดียวกันกับห้างสรรพสินค้าที่เข้าทำการวิจัยนี้ ส่วนจำนวนห้างสรรพสินค้าและจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของห้างสรรพสินค้าในเขตกทม.และปริมณฑล ได้รวบรวมไว้ในตารางที่ 4.48 สำหรับตำแหน่งของห้างสรรพสินค้าได้แสดงไว้ในรูปที่ 4.26 เมื่อรวมปริมาณความสกปรกทั้งหมดจากห้างสรรพสินค้าที่ระบายสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้ทั้งสิ้น 363.26 กก.บีโอดี/วัน

Table 4.45 Population Equivalence of Soil and Wastewater from Department Store

Parameters	Population Equivalence gm/m^2 - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	0.39	0.37
COD:comp	1.11	0.99
TKN:comp	0.31	0.33
PO_4:comp	0.05	0.03
SS :comp	0.31	0.26
FOG:comp	2.81	2.67

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg.or P50% value of each parameters,for each sampling days)

Table 4.46 Population Equivalence of Treated Effluent from Department Store

Parameters	Population Equivalence gm/m^2 - day	
	Q x avg	Q x P50%
BOD:comp	0.27	0.27
COD:comp	0.54	0.64
TKN:comp	0.07	0.07
PO_4:comp	0.03	0.02
SS :comp	0.21	0.20
FOG:comp	2.30	2.16

Note :-

PE = Average value from all PE (calculated by Qx avg.or P50% value of each parameters,for each sampling days)

ตารางที่ 4.47 ปริมาณมลสารเฉลี่ยสำหรับห้างสรรพสินค้า

น้ำทิ้งรวมสู่ท่อสาธารณะ	ปริมาณมลสารเฉลี่ย(ก.บีโอดี/ตร.ม.-วัน)
ห้างสรรพสินค้า	0.27

ตารางที่ 4.48 สรุปจำนวนและขนาดพื้นที่ของห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ.2530

ลำดับ	จังหวัด - เขต	จำนวนแห่ง	ขนาดพื้นที่ (ตร.ม.)	ร้อยละ
1	พระนคร	8	56,800	4.22
2	คลองสาน	1	17,000	1.26
3	ดุสิต	2	60,932	4.53
4	ตลิ่งชัน	-	-	-
5	ธนบุรี	2	15,400	1.15
6	บางกอกน้อย	1	16,000	1.19
7	บางกอกใหญ่	2	10,000	0.74
8	บางกะปิ	10	357,076	26.54
9	บางขุนเทียน	-	-	-
10	บางเขน	3	82,700	6.15
11	บางรัก	4	77,959	5.79
12	ปทุมวัน	11	362,539	26.95
13	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	-	-	-
14	พญาไท	10	216,638	16.10
15	พระโขนง	9	49,575	3.69

ตารางที่ 4.48 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด - เขต	จำนวนแห่ง	ขนาดพื้นที่ (ตร.ม.)	ร้อยละ
16	ภาษีเจริญ	1	200	0.01
17	มีนบุรี	-	-	-
18	ยานนาวา	-	-	-
19	ราษฎร์บูรณะ	-	-	-
20	ลาดกระบัง	-	-	-
21	สัมพันธวงศ์	3	16,584	1.23
22	หนองแขม	-	-	-
23	หนองจอก	-	-	-
24	ห้วยขวาง	-	-	-
รวม	กรุงเทพมหานคร	67	1,339,448	99.55
25	นนทบุรี	-	-	-
26	ปทุมธานี	-	-	-
27	สมุทรปราการ	1	6,000	0.45
รวมทั้งสิ้น		68	1,345,448	100

ที่มา : 1) กองควบคุมอาคาร สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

2) มานพ พงศทัต "รวบรวมอาคารชุดของประเทศไทย" คณะสถาปัตย-กรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ตีพิมพ์เอง, 2527.

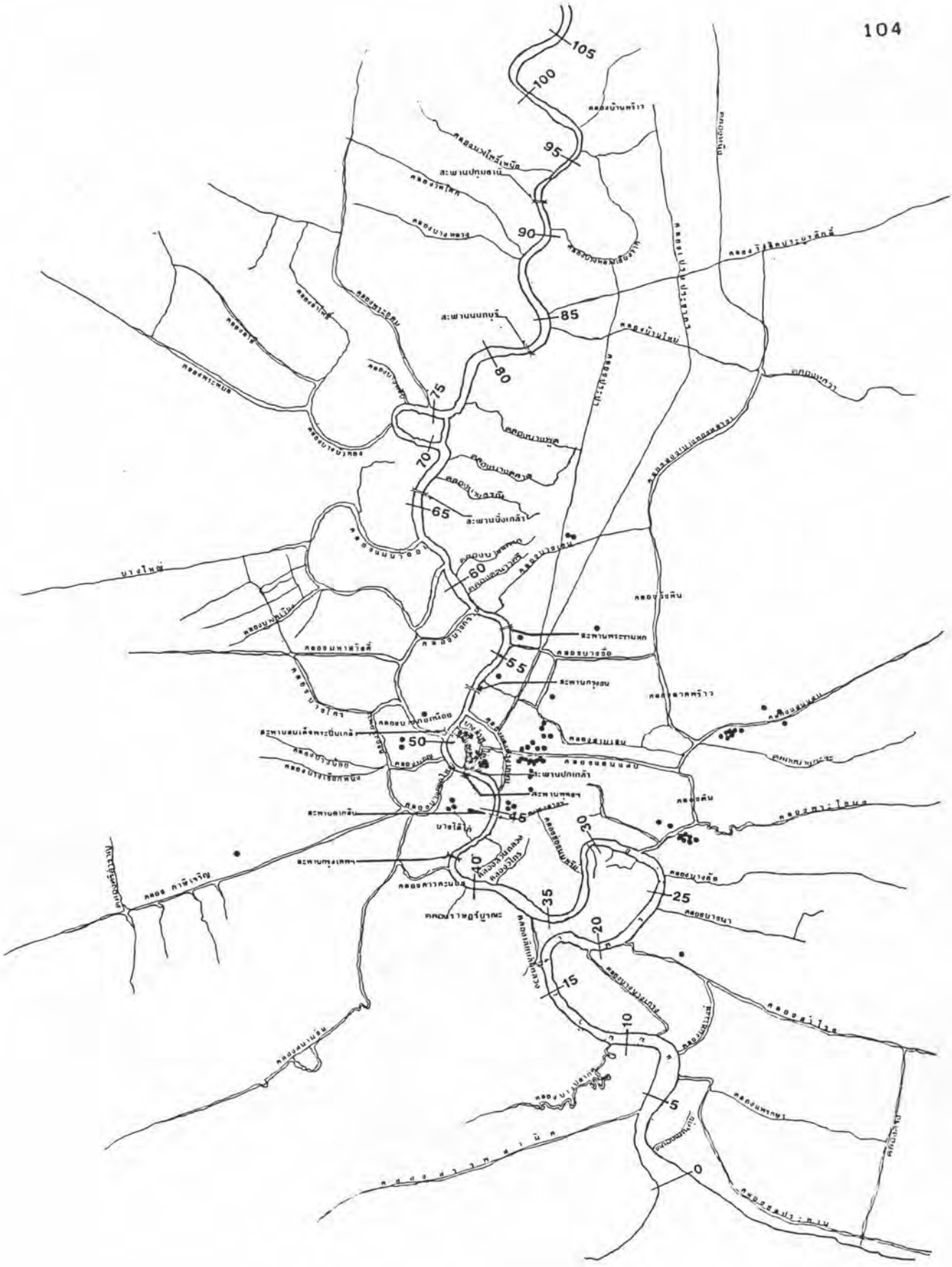

รูปที่ 4.26 ตำแหน่งห้างสรรพสินค้าในเขตกทม.และปริมณฑล

4.4.6 วิจารณ์ผล

ลักษณะน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้าที่ทำการวิจัยนี้ได้เปรียบเทียบลักษณะน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้า ซึ่งศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว(16) ดังแสดงในตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 ลักษณะน้ำเสียสำหรับห้างสรรพสินค้าจากการวิจัยนี้และจากการวิจัยในอดีต

หน่วย : มก./ล.

ชนิดน้ำเสีย	บีโอดี	ซีโอดี	เอสเอส	ทีเคเอ็น	อ้างอิง
น้ำเสียรวม	81	224	61	66.8	งานวิจัยนี้
น้ำทิ้งรวม	66	154	52	17.8	งานวิจัยนี้
น้ำทิ้งรวม	238	627	22	8.5	(16)

ค่าบีโอดีและซีโอดีสำหรับห้างสรรพสินค้าที่ศึกษาวิจัยนี้มีค่าน้ำเสียรวมต่ำกว่าผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา สาเหตุสำคัญกล่าวคือ ห้างสรรพสินค้าที่ศึกษาวิจัยเป็นห้างสรรพสินค้าที่สร้างมานาน เกิดจากการเจือจางของน้ำใช้(ประปา) ที่รั่วซึมเข้าสู่ท่อน้ำเสียจากสุขภัณฑ์ที่ชำรุด เช่น หม้อชักโครกสำหรับโถส้วม ก๊อกน้ำ ฯลฯ สังเกตได้ว่าห้างสรรพสินค้านี้มีน้ำเสียไหลอยู่ตลอดเวลา ในอัตราการไหลที่ค่อนข้างจะคงที่ (ดูในภาคผนวก จ.) สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งเกิดจากการเก็บตัวอย่างไม่เท่ากัน งานวิจัยนี้ได้เก็บตัวอย่างแบบจ้วง 35 ชุดตัวอย่าง และเก็บตัวอย่างแบบผสมรวม 7 ชุดตัวอย่าง ส่วนของ (16) เก็บตัวอย่างแบบผสมรวม 3 ชุดตัวอย่างเท่านั้น ค่าเอสเอสของน้ำเสียรวมมีค่า 61 มก./ล. นับว่าสูงมากเมื่อเทียบกับค่าบีโอดีสาเหตุเนื่องจากยังมีสารแขวนลอยอยู่ในน้ำสูงมาก

ค่าทีเคเอ็นมีค่าสูงกว่าการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาโดย ธานี ประดับหยิ่ว(16) สาเหตุเนื่องจากห้างสรรพสินค้านี้ได้รวมเอาบางส่วนของร้านอาหาร ซึ่งน้ำครัวจากร้านอาหารมีความเข้มข้นในรูปต่างๆแตกต่างจากน้ำเสียจากห้างสรรพสินค้าที่ศึกษาวิจัยที่ผ่านมา เชื่อได้ว่าร้านอาหารในห้างสรรพสินค้าจะมีผลต่อลักษณะน้ำเสียที่ได้อย่างแน่นอนและอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลักษณะน้ำเสียแตกต่างจากผู้วิจัยอื่นๆ

น้ำทิ้งรวมจากห้างสรรพสินค้านี้มีค่าบีโอดีสูงถึง 66 มก./ล. แสดงถึงความไร้ประสิทธิภาพของระบบบำบัดฯ เมื่อคำนวณประสิทธิภาพการบำบัดบีโอดีได้เพียงเท่ากับ 19% นับว่าระบบบำบัดฯชนิดเอเอสของห้างสรรพสินค้านี้บำบัดน้ำเสียด้วยประสิทธิภาพที่ไม่ดีนัก หากคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการบำบัดน้ำเสีย น้ำเสียบำบัดแล้วที่ได้น่าจะมีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม

สรุปค่าบีโอดีของการศึกษาวิจัยนี้เท่ากับ 66 มก./ล. เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน วล.กำหนดไม่เกิน 20 มก./ล. ถ้าจะบำบัดน้ำเสียตามมาตรฐานแล้วเข้าระบบนี้จะต้องมีประสิทธิภาพถึง 75% ค่าเอสเอสมีค่าสูงถึง 52 มก./ล. ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานน้ำทิ้งชุมชนของ วล.ที่ยอมให้ (30 มก./ล.) จากค่าต่างๆที่ได้ศึกษาวิจัย พบว่าระบบบำบัดน้ำเสียแบบเอเอสจะใช้ผลเป็นที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพสูงสุด ย่อมจะต้องขึ้นกับผู้ควบคุม ซึ่งจะต้องมีความรู้และความสามารถที่จะวิเคราะห์คุณภาพของน้ำเสีย ฉะนั้นน้ำทิ้งจากห้างสรรพสินค้าจึงอาจก่อปัญหามลพิษทางน้ำได้หากปล่อยให้ระบายสู่น้ำสาธารณะโดยขาดการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ

ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ยจากการศึกษาวิจัยนี้และผู้วิจัยอื่นๆได้นำมาเปรียบเทียบในตารางที่ 4.50 เห็นได้ว่าปริมาณมลสารเฉลี่ยของน้ำเสียรวม(น้ำครัวน้ำเสียและน้ำส้วม) จากห้างสรรพสินค้านี้เท่ากับ 0.34 ก./ตร.ม.-ว. ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำกว่าการศึกษาโดย ธานี ประดับหยิ่ว(16) สาเหตุที่ทำให้ค่าที่ได้มีค่าแตกต่างกันเนื่องจากการใช้สอยพื้นที่อาคารไม่เหมือนกัน เช่น มีห้องอาหาร หรือสัดส่วนของพื้นที่ใช้งานกับพื้นที่ทั้งหมด(รวมห้องน้ำ บันได ลิฟท์ และโถงทางเดิน)ไม่เท่ากัน รวมทั้งจำนวนลูกค้าที่มาซื้อของที่ห้างสรรพสินค้าไม่เท่ากัน (ขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้ง) ในบรรดาผู้มาซื้อของทั้งหมดต้องมีการใช้ห้องน้ำอย่างแน่นอน ซึ่งย่อมส่งผลต่อปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ยที่หาได้

สำหรับปริมาณมลสารเฉลี่ยของน้ำทิ้งรวมสู่ท่อสาธารณะจากการศึกษานี้เท่ากับ 0.27 ก./ตร.ม.-ว. ซึ่งเป็นค่าที่นำไปใช้สำหรับน้ำทิ้งจากห้างสรรพสินค้าได้

ส่วนปริมาณน้ำเสียรวมจากการศึกษาวิจัยนี้เท่ากับ 4.78 ล./ตร.ม.-ว. ซึ่งมีค่าน้อยกว่าการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา สาเหตุเนื่องจากลักษณะการใช้อาคาร และทำเลที่ตั้งของห้างสรรพสินค้าที่กล่าวมาแล้ว

ตารางที่ 4.5ø ปริมาณน้ำเสียและปริมาณมลสารเฉลี่ย(สป.) สำหรับห้างสรรพสินค้าจากการศึกษาวิจัยนี้และการศึกษาในอดีต

ชนิดน้ำเสีย	ปริมาณน้ำเสีย (ล./ตร.ม.-ว.)	ค่าสป. (ก./ตร.ม.-ว.)	อ้างอิง
น้ำเสียรวม	4.78	ø.39	งานวิจัยนี้
น้ำทิ้งรวม	4.32	ø.27	งานวิจัยนี้
น้ำเสียรวม	8.26	2.ø5	(16)
น้ำทิ้งรวม	18.12	-	(3)

ส่วนผลรวมของปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อตารางเมตรต่อวันมีค่า 4.78 ล./ตร.ม.-ว. ซึ่งใกล้เคียงกับปริมาณน้ำทิ้งรวม คือ 4.32 ล./ตร.ม.-ว. อันเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่าปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมในห้างสรรพสินค้ามีค่าอยู่ในเกณฑ์เดียวกับปริมาณน้ำทิ้งจากอาคารสู่ท่อระบายน้ำ